

ע"כ. ואיתא גמי בשירקין דף קס"ו. וסי' הוי"א עליו מלוה הוי"א כתב ידו של לוח סכוא הייב לו וכחז' ידו סי' חתימה ידו אבל כתיבת ידו בלחוד לא מהני לענין דיני ממונות שיהו בהר"ן ז"ל פ' בהרא הניגין דף ת"ר וכן בגמתי יוסף דף רמ"א. וכחז' עד ס' ומ"מ ל"ג ממנהי' הבה דה' לתת דכתב ידו גובה מנכסים בני חורין' ולא כמורה סכוא הייב לו בלחוד אלא הפילו בחייב עלמו דכיון וכו' ע"ס. ואיתא בגמ' דלע"ס שקיימו ב"ר כחז' ידו של לוח לא הוי כספר שס' בו פדים לנכות ממשעבדי אלא מצני חרי הוא גנבי. וה' דתתן ב' בהרא הניגין גבי כחז' ידו וגובה מנכסים משעבדים שמיא הית דמי יקרא כשכתב הספר נכתב אדעתא למוסרו בפני עדים שהיו עדי מסירה והיה כחז' ידו חתימה לר' הלעזר דל"ל הכח עדי מכורס כרתי כאלו האתמו בהך הספר אבל הוי"א עליו כחז' ידו אב"ג שהחזיק אה"כ ב"ר לא הוי אלא כמלוה על פה דלא גבי אלא מצני חרי. ואם החתיים עדים אחר חתימתו לקיים הענין שהבדילה ולא היתה הכונה לקיים החתימה משמע מדברי רש"י וסרמנ"ס וסר"א"ש ז"ל דדני כספר שמיא חז"ה ש"הו כתוב בלאון ספר אלא מודה חז"ה החתום וכו' וכן כחז' בעל הטיבור בשם רבינו האי גאון ז"ל וכן רבינו ירוחם ז"ל קאמר מביית יוסף כתתן המסכת סוף סימן ס"ט. וכחז' כתיב בגמ' יוסף ז"ל הוי"א עליו כתב ידו דעת הרמב"ם והגאונים ז"ל שהוא כמלוה על פה שכול לומר פרעתי ופילו גובה מן הטיבור אלא כמלוה על פה דכיון דאין ספר רצוי לנכות מנכסים לא חייב לאחוז ביד מלוה א"י"ס שפרעו ולא מני' לומר ל"י אם איתא דפרעתני בספר בידו מאי בעי כדלמרוק בשם רבינו אל"ה מהרב שבועה היתא ומפסק. ועיין עד ס' בגמתי יוסף דף רמ"א. וכחז' עוד הרי"ף ז"ל ור' קה' קבר ואמר לא יופנה מיני' מידו והאי' לוח כתב' ידי דידי הוא אי' הוחזק כתב' ידו א"כ סה"ד סה"ד דכחז' ידו' מיהו הוחזק כספר ומשאל דקיימא לן כל האומר לא נתיי' האומר לא פרעתי דמי: גובה מנכסים משעבדים. דכיון דאיכא הרי"ף שסר ועדים ומספיק לקלא וה"ל ללקוחות להודורי דלא למיזבן מגבלה דיכסו משעבדים לנלוה ואיתו יניהו דלכסידו אנכיייהו. שלא חקרו אבל ע"פ פדס בלא שפרא לית לאו קלא ואין להאכיס הלקחות וה"ה בשם בלא עדים כגון כתיב ככתב ידו מודה חז"ה החתום משה: ערב היוצא וכו'. ר"ס האושא' אח האשה ופ"י סי' רש"י ז"ל דבסוגיא דהכח לא תת' הערב עמו אלא הכח כחז' ופסק' לו הסטר בפני עדים ולדעת ר"ת ז"ל בסוגיא ערב הוי"א אחר חתיים שטרות היינו שחתה עמו היטב אני פלוגי בן פלוגי ערב ולפירושו ז"ל האי דנקט אחר חתיים כספר ומשאל מוכחא מילתא דלאחר מ"ן מעי' דאי קודם מתן מטות ה"ל לאקדמו לחתיים ולפ"י רש"י ז"ל להכי נקט אחר חתיים משום דקודם חתיים אין רגילות לכתוב לשון גרוע אבל לאחר חתיים רגילות הוא לכתוב לשון גרוע כספר משום שהלואה כבר נעשתה ועין עוד שם. ואיתא ב' המביא הנין דף כ"א. ובגמ' אמרינן דאמר רב דיומין' דלפילו קודם חתימת העדים אינו גובה אלא מצני חורין כגון סכוא פלוגי ערב בלא וי' סה"ד אינו מערב עם הלוה כמלוה אבל אם כחז' כספר פלוגי לוח מפלוגי כך וכן פלוגי ערב בזוי סה"ד ערבו לוח עם הערב בשם נפרע מן הערב מנכסים משעבדים וכן א"ר יוחנן וסי' נמקי' ב' שכתב פלוגי בלא וי' לא. ש"ך בשפרא ומשמע כמח' דפרישו בהדיא ע"מ שאין עליו אחריות דמס' לא רנה לכתוב וי' שלא יכנס בשעבוד שקבל עליו לוח למלוה ומס' אפילו קודם חתיים שטרות אינו גובה אלא מנכסים בני חורין אבל כשכתב וי' מוסף על ענין ראשון וכל אחריות ושעבוד שקבל עליו לוח למלוה קבל נמי הערב עליו הלכך גבי ממשעבדי דוקא ביקום חתיים שטרות אבל לאחר חתיים שטרות

בעזר אל גדול ונורא. ובס"ד העושה שפטים בעובדי אלהים אחרים. נתחיל מסכת סנהדרין

אפילו בזיו לא גבי ממשעבדי ומיהו נראה דבזיו גבי מצני חרי דלשתעבד לקנין דכספר והיו כאלו קני מניי' אבל בלא קנין ובלא וי' אמרי' בשמך דערב שלא בשעת מתן מטות לא גבי אפילו מצני חרי ומיהו משתבחה ספי דלפילו מצני חרי לא גבי אלא מעלה ולא מוריד לאחר חתיים שטרות סה"ד כבר נראה השער בעריו. ומה שכחז' אה"כ כאלו נאמר על פה הוא וכוין סכוא לאחר מתן מטות אין הערב חייב כלום אלא דוקא בקנין דהאמרינן בגמ' בסמוך ח"ר יוחנן ח"פ שקלם ר' ישמעאל אח' בן ננס דמשמע סה"ד מודה לו מ"מ הלכה כר' ישמעאל דערב לאחר חתיים שטרות גובה מנכסים בני חורין והוא דקנו יוסף דכפסקי' בגמ' דה' ערב דבשלא מתן מטות הוא א"כ משמע דר' ישמעאל דמתני' בקנין מיירי נמקי' יוסף ז"ל: (הגה"ה לע"ר פ' דאי לא חתימה הכי קאיא הלכתא הלהכתא דלגון קיימא לן כר' יוחנן דלומר הלהכתא כר' ישמעאל וקיימא לן נמי דערב לאחר מתן מטות בעי קנין אלא ודאי ר' ישמעאל נמי בקנין מיירי דוק): ואמר לר' הובל לו פסור. והכ"ר ז"ל יוסף ז"ל: הכי' לכוון המשעבד כך אמר לו הכי' ההוא אחר דבוח' הנה ואני טוחן לך פסור שלא על אמונתו הלווה איזוה ערב שהיא חייב הלווה ואני טוחן לך חייב שכן על אמונתו הלווה וכחז' ס"ה אמרת. ח"ר ישמעאל הרוח להתייב יטוין ב"מ שאין מקוץ בחורה גדול מן שן כמעין הנובע וה"ה לעטוק וכו': שלא על אמונתו הלווה שכל על מנתו של ערב מזה לך פסור שלא על מנתו הלווה וכו'. רבינו ג' שאל על מנתו של ערב הלווה כלומר לא אמר לו ערב בשעת מתן מטות הלווה מ"מ שאי' אפרע' כך ויש שהי'ס ומפרשים אמונתו ממש ע"כ: אלא איזוה ערב שהיא חייב לו הלווה וכו' אית דנרסי' ח"ר הלווה וכו'. ובגמ' ח"ר חתוק סי' ר' ישמעאל אף בחתוק דמשום נראה דלפ"י שנתק נמי גמר ומיקס' אמר רב יבדה אמר שמואל' חתוק וקנו מידו משתעבד. וכתוב בגמ' ומדלמרוק דחוק וקנו מידו משתעבד התי' דלא כן נכס דה' מתני' בקנין נמי מיירי והלכתא כר' ישמעאל נמי בחתוק ובעי קנין בין בחתוק בין לאחר חתיים שטרות דכיון שלא בשעת מתן מטות הוא. וה' דל"ר ישמעאל נמקי' מנכסים בני חורין היינו ערב שלא בשטר אבל בשטר גובה ממשעבדים ע"כ נמקי' יוסף ז"ל בשני לבון קלה. ואיתא בחסות הרשב"א ז"ל סימן אל"ף ור"כ"ה. והקט' חוס' ז"ל ע' ר"ס הגובה מלוה לר' יוחנן דחוק הוה ר' ישמעאל אף בחתוק דילול דוקא בחתוק פלוגי דר' ישמעאל סבר משעבד נפשיה וכן סבר דחוק לא משעבד נפשיה אבל בהודאה לא פלוגי כלל דמודה ר' ישמעאל דלית' הודאה. וז"ל די' דלדקק מדקתני ריבא ערב הוי"א אחר חתיים שטרות ואי לא פלוגי ר' ישמעאל בהודאה לא ה"ל למיתני הכי' אלא ה"ל דערב שלא בשעת מתן מטות משעבד נפשי' אלא הא קמ"ל דלפילו תמלא לומר דלא מחייב משום דלא משעבד נפשי' וז"ל חז"ה בשעת מתן מטות א"כ מתחת אודל' מחייב ופי' חתימה ומגן' דבחתוק פלוגי דלמח' בה' דוקא פלוגי י' דלדקק מדקתמר ר' ישמעאל למה והשיב לו הכי' סה"ד חתוק ואם תמלא לומר דמודה ר' ישמעאל בחתוק דלא מחייב א"כ הכי' קאמר ל' למה לא יהחייב מעטם הודאה ומה השיבו הכי' סה"ד חתוק אין הגדון דומה לרא' אלא ודאי בחתוק נמי פלוגי וה"ק ל' למה לא יהחייב משום דמעטם הוא משעבד נפשי' ע"כ ז"ל לכו' רש"י ז"ל שרומתיו כבר בסמוך: א"ר ישמעאל ס"ס בהרא דברכות: שהן כמעין הנובע וכו' ק' ז"ל. וביד סי'א' דהלכות מלוה ולוה סימן ג' ובפכ"י. ובסוף בח"מ סי' ל"ע וסימן ס"ט וסי' ז"ה וסימן ק"א וסימן ק"ג':

סליק פירקא. וסליקא לה מסכת בבא בתרא

מסכת סנהדרין

פרק א' דיני ממונות דהיינו הודאות והלואות עכ"ל רש"י. אמר המלקט פי' הודאות הן שאל לרון בעדי הודאה שמיא עדים שאומרים בפניו הודה לו. והלואות הן שאל לרון בעדי הלווה שפעירין בפניו הלווה. ובברייתא פלוגי רב וס"ל דדיני ממונות בעי המסה לייסי כדי שיהא קריצה לרון בהמסה וגמר דין בשלטה. פי' שאם יתלוקו בדין יסיו שגסה רוצ' ונג' אחרים וילין לה מבקרא דכתיב אשר ירשימון אלהים לשון רבים דהיינו חרי וגאמר ג"כ למטלה עד האלהים יבא דבר שיהיה מה להטפה שיהיה אף למטלה שנים אין ב"ד שקול מוספין עליהם עוד אחר הכי' כחן המסה אבל ונקרב בעל הבית אל האלהים לא תשיב ליה דקסבר אין דורשין התלות ורצין ירשימון כתיב לשון יחיד: [הגדה וכתבו חוס' ז"ל ונריך דלדקק בכל הכי' דלקמן בגמרא קרנה קרנה קרנות למטפת למטפת ולמטפת ועשרה כהנים דלקמן סי' ג' דרש"י בגמרא כולה למיילא ולא אמרינן אין דורשין תחלות ע"כ. ועיין על זה בחסות זכחיה דף ל"ח ע"א]. עוד בפ"י רש"י ז"ל אבל גזרות והכלות שבלות מוחמין ע"כ. אמר המלקט ומשום דחלוקין בדיונים ע"כ לא תננה חז' בה' גזרות גזרות כופר דמסקנה על יד הכי' גז' וכן החוקף מיד הברו סיי גז'ן אבל לוח שלא שילה לא מיקרי גז'ן דמלוה להטלה עותה: הבלות החובל בהברו וכו' וסו' פירשו כאלו וגם ב"ר' החובל ד' ס"ד ד"מ דדוקא גזרות ספ"י גזרות קמי' חז' דבעינן מוחמין כגון דלילא לי' הכי' ומחו הסדי' עד שהקף אחד מהם גז'ן את חב' דמי כ"ה לא שכיחא ספי' ולא שכיחא כ"ה ויהי' ומשום כ"ה ויהי' שאלו דמי' גז'ן חז' חס לא גז'ר על ידי חסות ע"כו' תשלומי' בפל' דניניה דכתוב אס המלא תמלא בידו הגניבה וכו': תשלומי' ד' וד' דשור או סה ועכו' או מכו': בשלשה מחק הרי"ר

מג"ה

סנהדרין כמו כן היה יתולע אביו. כרתי וקלמי הם סנהדרין. וק"ק בדברי הימים
 בהתלות מלכותו של דוד השיב בניהו בן יהוידע עם הנגזרים של דוד המהחוקים עמו
 להלכיו והאי קרא לחיובו של בן דוד בתחלת מלכותו ביום שלמה ובחשב
 יהוידע ואיך יתכן שהיה אביו של בניהו וגם בסוף שמואל מונס בניהו עם הנגזרים ושמה
 שני בניהו היו אחד אביו של יהושע. והבן בנו ע"כ. אין מוביפין וכו' ר"ס עגלה ערופה
 ובפירוקן ד' י"ד. וכתבותיו ויל נבשוטה ד' ט"ו אלף ע"ב ב"ד של ע"א אטע' דבשוטות
 פרק גני הן סאין מוכיפין אלף במלך ובניהו וכו' הכא לא השיב אלף מילי דסנהדרין
 הדע דהן גמי אין מוהיפין למלחמת הרשות אלף ע"ס ב"ד של ע"א אטע' למסוק
 בנמרח מקרה דבעיני מלך דיועין וואורים וחומים ע"כ: אין עושיין עיר החדה וכו'
 כ"ק המקרה דף ח' וי"ם דל"ג מלת עושים וינד ס"ד דהלכות טבירה זרה ס"י ב' ד'
 וכולה מחי' גיר דס"ה דהלכות סנהדרין: ולא שלש עיר החדה. ובפי' רעיו"ל
 ושמה דקרא שמה ושמעו הגוים וכו'. הגור הלמקס אי"כ ר"ס היא דלריס עטמה דקרא
 במחני' דכ"ה מקבל אביו כל ילומס. ובכח ה"לע' בנו ע"כ: ואל מלכות ע"י ויל מחנה
 דדכיוו לכו ס"ל דלמך אלומס עטירה ממשכים אותה לא היל לכתוב האי עטמה
 אלף לפי סאין בניהם נקפוחא לעיני הדין שום עשם מתקרב אל השכל וגם הכמים אין
 מכיחיין אורח אלף אשורים לאפילו לא היה האי עטמה מקרא נפיק ראיה רבינו לכתבו
 ע"כ: ויהא שולש עיר החדה דכתיב אהת אלף עושין שחיס דתחי' עיר החדה וכו'
 גימס סלס אלף אם רחוקות זו ממו אפילו שלשה עושים וכן דוקא ב"ד אהד ר"ס לל
 זמן סנהדרין זו קיימת האי דליון עושין שלם במקום אחד אלף אם מורו אלו והתמו
 החורים עושין שלם אלף במקום אחד ביון בגלגל או בידיה אלף וכתבו תוס' ז"ל
 אי או פי' אחד ב"ד אחד או שנים בתי דתין ולמחי דברי בשנים או בשלשה
 בתי דתין אפילו בשנים אהת במקום אחד לו בשני מקומות ע"כ: ר' יהודה אומר
 שבעים דסירקין ד' ג' והיה ההס ר' אלעזר בנו של ר' יוסי הולילי אומר מה ה"ל
 לנטות אחרי רבים לנטות אחרי הרעה עשה ב"ד וטוב פי' שרין שלה יאה ב"ד
 שקול כדי שחייבים לו עטמה וכו' רבים דתהן בסמוך וכח ה"ר יוסף ז"ל דלא
 גרס ר' יהודה אומר שנשים: והיה נ"ל נגדם שהיה עשה ב"ד פ"ח דהלכות הפלס ס"י דלא
 וגם לעיני קדים ילפינן מהכא ואיכא מאן דליון לה מדכתבי בהור' בני ישראל וכתבי
 ההס ויבואו בני ישראל לגזור בר מה הילן עטרה קף כתיב עטרה. ואיחה צבראשית
 רבה פי' ל"א. ממשמע שחומר לא היה אחרי רבים לרשות אומע אי שומר י"ה
 עמיה ס' ר' יהודה אומר צבראשית לצבורה אחריו לרעה וכו' לית דלריס ל"ה כשוקר
 לטובה העוהך לרעה וכו' השוקר וכו': השותך לרעה על פי שנים י"ם
 ולרעה על פי שנים והיינו קודם דלדע דענין כ"ל מקמס דלין ב"ד שקול אלף אחר
 שדענו דכתיב כ"ל לעולם לא תתנא סמיה לרעה רק על פי שלשה וכמו שכתוב לקמן
 בספ"ה אורח חיים פי' ר"ס ז"ל ובאור חיים וי"ה ע"כ: מהיבוי ועושים עיין צ"ח ז"ל.
 ומתוך פי' ר"ס ז"ל משמע דקופסו מתחלקות בשלשה דתנין בסוף פאה ר"ל ג' מלבד
 השנים הנובין שכן כתב ז"ל נובין ומתוקין הוו לכו חמשה ורופאן ואומן ולגלל ומלמד
 חד גברא חיי לכל בני ע"כ. אלף בפי' הרמב"ם ז"ל במשנה גם בהלכות שבתות
 עמיס ס"פ ט"ז ס' ה' גם בספ"ה דהלכות שבתות לא משמע כן. ומ"מ עזה דבכר בני'
 משמע שהם עשות וכן ג"כ מתקין ה"ר שלמה לוריא ז"ל וכלל הפירושים קשה למה
 איו מניו בכלל השפעה דברים שכל עיר שאינם בה אין ח"ח רשאי לזרז בתוכה:
 ר' נחמיה אומר מאחיהם ונשבים. בנמרח תניא רבי אומר מאחיהם ונשבים ושבעה
 אי' גיהא ד' יהודה דתי' לים בשכנים ולרבהן דשבעים ואחד קאמר רבי מנחם
 ושבעים ושמנה ופי' ר"ס ז"ל מאחיהם ושבעים ושבעה מאחיהם ונשבים כ"ל מחיה ועוד
 מ"ו טהם יתחלקו ב"ד י"א מוכין וי"א מחייבין ואל אומר אינו יודע ויוסי מנהל מ"ו
 עד ע' כדאמרין בהוי בודקין שהיו מוסיפין שנים על הכ"ג אלף אלף יזכו שניהם ורי
 י"ה מוכין וי"א מחייבין וכתבי והיו ימייבון חייב לרעה על פי שנים
 ואם יסתפקו נריך עוד להוסף שנים וכן לעולם עד שיאשו שנשים לר' יהודה ושנשים
 ואחד לרבהן ע"כ. וכתבו תוס' ז"ל גם בריס סירקין ד' ג' ר' יהודה אומר שנשים
 וכו' דאל"ר יהודה ד' שהילן גבוי אלכסנדריא של מיריס שהיו בה ע"א קדדלות של
 וכן כנגד ע"א וקיים של סנהדרי גדולה הינו משום דעמס על בניהו וכן בכל סנהדרי
 גדולה ע"א מופלג סנב"ה שלה היה מן החסידים ע"כ ו"ע דבדבריהם ע"כ. ורמיה
 דכוחהם ז"ל דלתי' בעיני ע"א לרין ור"ה יהודה נמי בעיני ע"א אלף לא לרין דלדידיה
 לא בעיני ב"ד טוסס בסנהדרין גדולה וכן כתבו ג"כ בפירוקן בדי' ז"ל דמופלג סנב"ד
 לא היה מן הזמין אלף בירושלמי דפ' ההלל קתני צברייה ר' יהודה אומר ש' קדדלתי
 וא"כ לא קשי מיה. בפי' רעיו"ל ר' יהודה אומר ע' דלריס אהך דדומין לך. אומר
 המלקט רבנן מוסקל מעליך וכמאן אהך הכתוב ביהודי נבי סנהדרי קמסו נפקא וילפא
 גדולה מקמסו ומינין לכביא עוד מלשכה וכו'. בנמרח פרוך סוף סוף לרעה על פי שנים
 לא משכתה לה דלוי אחד עשר מוכין ושנים עשר מחייבין אחתי סוף הוא ופי' עשרם מוכין
 ושלשה מחייבין הלתה הוי עשר איך אבהו אי אהה מונא אלף במיטיבין ורעה הכל
 דתנין לקמן ספ"ה י"א מוכין וי"א מחייבין ואחד אומר אינו יודע ויבסיפ דדייסיס גייס
 דקשה ה"ל ב"ד שקול דמי שאמר אינו יודע כמאן דליתייה דמי ואי אהר מילתה לא
 משמין ליה ופי' ר"ס ז"ל ביו נכות בין לחובה ושפו לכו כ"ל ומשכתה על פי שנים
 י"א מוכין ושנים עשר מחייבין או נמי משכתה בסנהדרי גדולה ואיכא ד' ר' יהודה
 דאמר שנים דזוגות ניהו. וביד פ"א דהלכות סנהדרין ס' ג' ו' וספ"ה ס' ג' ו' וספ"ה

פרק ב בהן גדולין וכו' ביד פ"ה דהלכות כלי המקדש ס' ד' ה' ח' ט' ו' וספ"ה
 דהלכות ערות ס' ג'. ובנמרח פירוק כ"ל דן וכו' פאטע ס' ו' ח' ט' ו' הפסוק
 חשיבותו מנרע גרע וכיון דלן איהו נמי דנין אותו משום החקוקו וקאשו ומנחי אידי
 דקא בעי למחיה מלך לא דן ולא דנין אותו הנה נמי כ"ל דן ודנין אותו ואישיבת איניה
 הא קמ"ל דתניא וכו' דכ"ה שהרס בשוגג גולה דלא תימה מאן דלתי לים חקיקתא בחזרה
 לענין אה' כ"ל שאינו יודע מהם לעולם דכתבו נמי בשכחה מסכת אימה לא ילגי קמ"ל
 דלמס אלף כל יונה אומר קרא ואפילו כ"ל במשמע ומסיים הו צברייתא כפי מאי

דמפרש לה התלמוד ואם עבר כ"ג על עשה ועל לא תעשה הרי הוא כהדיוס לכל דבריו
 ודנין אותו בשלשה דסר"ה הואיל והנין צפירוקין דלשיל און דנין לא את השבט ולא את
 נפיש השקך ולא את כ"ל אלף על פי ב"ד של ע"א דלישיק לים מדכתבי לם הדבר
 הגדול ויאור אלף דבריו של גדול והא דרעה למנך של דבריו של גדול קמ"ל דלא. דמי
 כ"ז דבריו גדול הדבר הגדול כתוב דבר גדול מנך: מעיד ומשידן אחו'. האי מעיד
 מיקי לם בנמרח מעיד דוקא לכן המלך ממוס כבוד כ"ג שאינו כבודו ליעיד למהרים
 ואפילו לכן המלך שלה בפי' המלך לא אלף דוקא לכן המלך בשני המלך והדר חיל
 מלך משום שמלך אינו דן סהרי און מושיבין מלך בנמרחין אלף אמלך חיל לים
 ומשימין און דניא. והיה קרמז'ס ז"ל ביו בפי' המשנה ביו סם בהלכות כלי המקדש
 ביו סם בהלכות ערות פירש שעדות זו למלך היא מיוחדת וכבר נחמק לתרין בעדו
 בנמרחין ז"ל סם בהלכות כלי המקדש ע"ס: אינו יודע אתר המטה ליהא אהי
 למנעט מתוך סדרתו והיינו דלוחר קרא עמן המקדש לא יאה מקודשתו לא יאה כלומר יתרחק
 מן המקדש שלה יאה לירי עומאה דלו ס' ד' דלא יאה כל עיקר בממט אלף אפילו
 לביתו נמי לא. והאי קרא בכ"ג און קריב דכתבו לעיל מינה לבניו ולמחוי לא יסמא
 רש"י ז"ל: אלא הן נכסין והוא נגלה פי' הס נכסין מן המנוי הים ובכסין למנוי
 אחר הוא נגלה באלוהו מבוי שיאלו הם ממנו וכן בכל המנוחות כהם נכסים הוא נגלה
 מהם הר"י יוסף ז"ל והיה גם בספ"ה סם נכסין והוא נגלה וכו' מנחי ספסר אחד לך
 ברוכ ססרים לא נרמין אלף פסח אחת הן נכסין והוא נגלה וכו' הגרסא שספסרים נראים לך
 עיקר תוך גרסתה דפרסם איהו נראית לי הם נכסין והוא נגלה והן נגלן והוא נכסה
 ע"כ ז"ל: ויל ספר לקח טוב בפי' אמור דף כ"ב שמיז רשאי לנשא אחר הגוים עמיה אלף
 יוא אחרים צרוב כהם נכסין נכסין און נגלה במנוי האהר עד טילא עד פתח
 העיר עכ"ל. ובת"כ פירש סמיני בזולתה דמלואה כ"י כ"ח ילף לא מקרא דכריב
 ומפיחה אהל מועד לא הלאו גו' : ר' יהודה אומר אינו יוצא מן המוקדש שנא'
 ובת"כ פירש ב' דפ' אמור: ובשוארהו מנחם וכו' תוס' מוסיף מלהה: והוא
 צברא כשהוא עומד בצורה לנח את האחרים סך ומחוח ורמשה מוהדיס בנייה ואמר רב
 ספס' ט"מ מהא דביתא דליניו סגן היינו ממונים למחי' דקמיו מממונה ממשנו בניו לכן
 העם. וכתבו תוס' בשם רבינו יעקב ב"ר יצחק ז"ל דמשמע ממחי' גם כשהוא מתנחם
 מחחירים הממונים ממנו ומוסף הוא וכל העם ואמרים לו וכו' וגם מן הצרייתא מוכח
 כן. וקאבו תוס' ז"ל סם ר"פ משום מלחמה דמסר צברא אמרינן דסין לוא היינו
 ממונים ותירו דול' ממונה הים לנדרים אחיו הכנסיס דכתבו ח"ל הבינו
 אלף מן התורה אין לו סום מינו ושררה יותר על אחיו הכנסיס ואינו אלף בעין מנוי
 אמרכל וגורב שגלוהו אחיו הכנסיס ע"ל ועיין בת"כ בשם הירושלמי פ"ד דבירות:
 ובשומברין אותו וכו' ירושלמי ס' מלחין פ' ס"ג. וביד כולה מחני' סוף סוף ס' ס'
 ב' ס"ה דהלכות אלף: ב' המלך לא דן וכו' ר"ס פירוקן וכו' מתוך עיד ספי' פירוקן
 איהינו לשלבים מעלות של מלך לפי מה שפירש צברוך ערך מלך: לא מעיד בפי'
 צוברא בעדות דף ל"ה מפי' דמדאורייתא לא היו ופי' רש"י ור"ם כ"ל ז"ל דמדאורייתא
 לא חיי משום דכתיב טוס טהים עלוק מלך שחקה אחריו עליו והבא להשיד נריך
 לעמוד לפני דרייסיס והדך זיוין הוא לו ע"כ. לא חרין וכו' תוס' ס' ו' אלא כלארינן
 ד' מ"א: זכור לצרוב דאע"ג שמלך שמהל על כבודו אין כבודו תקול מניה שאני:
 אמרו לו אם רצה אין שומעין לו קך מנחמי מניה: ואין נושאין אלמנרותו לוא דוקא
 דהי' רשופו: שנאמר' ואתנה לך את בית אדוניך קך לריך ליהוה. וביד פי'
 שני דלתו סנהדרין ס' ה' ובספ"ה דהלכות ערות וטוים פירוקן צפרק ס' ז' וספ"ה
 דהלכות מלכים. והקמה מהרי"ק ז"ל סם צפ"ג דהלכות מלכים דמאי מייתי מקרא דבית
 דוד דמי יומא דדוקא לבית דוד הוא דלנין הא לניס ישראל אין דנין קהיא הילך
 דמיו לניתי המלך ועוד אחי האי דקאמר אלף מלכי בית דוד וכו' הא מימך שמעון בן
 שש לא מנינו ביה דלית דוד לכך דין אומר דבכרי רב יוסף שאמר לא שול אלף מלכי
 ישראל וכו' ס"פ כיון שמנינו בבית דוד שהוכיר הכתוב בהם דינו לבקר מששש אטע'
 שהיה נאפע חקלה על ידן לא היו נחרין המלך לא דן ולא דנין אותו שלה לחלוק על
 דברי הכתוב אלף בזולתי ישראל כל שארע חקלה על ידן ס' לני הרשות לגרוף שאר'
 דן וכן דנין ארתי וה"ק כמנרו לא גורו אלף על מלכים השומדים מיני ישראל אלף
 אס יעמוד מלכים מניח דוד לא גורו עליהם ע"כ: ג' ירושלמי לית תנאי חני הכהנים
 משלכות חתלה וסאחיים אחרים מפני שהן גרמו מיחה לעולם ולית תנאי חני אבנים
 חתלה מפני כבוד בנות ישראל שלה יהיו מניסין נכסיהם: לא היה הדבר אלא לפי ש
 מן הדום מפייסם לנשייא הום מפייסם לעבדיה וכן דרום מפייסם לעבדיה הום
 מפייסם לנשייא ע"כ. ו"ל הנבלי ח"ר מיקוס שנהנו בשום לנחא אחר המטה
 ויולות לפני המטה ויולתה ר' יהודה אומר לעולם נשים לפני המטה ויולתה
 שכן מינוי צדוק שיילא אחר שפתו כל אבנר שאמר והמלך דוד הילך אחר
 המטה ז"ל לא היה הדבר אלף לפייס את ששם ונתפייסו שהיה דוד יולא מנין
 האבשים וכנסו לנין האבשים ויואל מנין השישם וכנסו לנין האבשים שנהמר וידעו כל
 העם וכל ישראל כי לא היה מהמלך להמית את אבנר. ופי' רש"י ו"ל שכן מינוי
 צדוק ולי ס' נשים אחר המטה וסא לאו אחריהם דרוד לניך עם הכהנים ע"כ. כ"י
 לפירוש ז"ל אלף דלוי מותר שבהך דוד לפייס את הכהנים שמשמע עטס האולסת הכהנים
 לפייס שהיה אבנר וסאחיים סלאחיהו לפייס את הים הילך אהין רק לפייס כנעני' ד'
 כדי ליסב קאת דעת ר' יהודה לחכמים. ורשיתי שמתק כר"ד יוסף ז"ל מלת את העם:
 כל העם מניסין וכו'. פי' ואלו מנחמין דכ"ו יב"ח הנמך מן הירך דף כ"ז. ועיין
 צמ"ל סם צנדרים פ"ו סמן ה' על ענין דרש"י ד' ומוציא למלחמת הרשות. ויורין
 צברא פירוק הא היה ליה חדא ימנא צפירוקין דלשיל און מושיבין למחמת וכו'
 ומשני איניי דתמא כל מילי המלך תמא נמי מושיבין למלחמת הרשות: ויורין
 לעשות לו דרך ללכה לנמרו ולסערן דכתבו ירום לבני מחיחי דנלוסו מלך
 אחיו כדדרישין והכהן הגדול כן נראה בשני רש"י ז"ל צפ"ה המוכר פירות דף ז"ס.
 וביד דפ"ה דהלכות מלכים ומלחמותיהו ס' ג': בהוזין ומונין לפניו קף ז"ל ונמשל
 חלק צברא פי' מהיית הניהו כלומר נושא מחייתה צברא ר"ל שהוא צורר לעמלו המחמית

ספס

דעתך כו' ע"ש ופי' רש"י ז"ל הפסולין לדון ולהעיד דכולהו מעין גולגים הן והתורה אמרה אל תהי' רשע עד וכ"ס דין. וכוהני שביעות הואיל והמודד ממנו מעבירו על דה"ל ברשע דחמס ופסול לדון ולהעיד שטוטה אחרי כפצו ע"כ ופי' ה"ל ה"ל כפי' שבויות העדות דף ל"א משחק בקוביא בעירובין והמראה וכן פי' הר"ן ז"ל דה"ל ע"כ. ובענין חוס' ז"ל דל"ג עדים ללא מיידי הכה אלה בספולים דרובין דה"ל גולגים לא קתני אבל עדים פסולין מדאורייתא נינהו קל וחומר משנה ומה אשה שכשרה לבוא בקהל פסולה להעיד דכתיב האנשים עבד פסול לבוא בקהל לא כ"ש: והמלוה ברבית נע"ד דנקודה פתח בזיו גרסינן ליה דהא פרישנא לה בגמרא דמלוה הבאה ברבית קתני והפילו ליה פסול. וכתוב בנמוקי יוסף ומשום ליה אינפיריאה ליה נמייתי דלא מסביל אלה פסולין דעבר אלאורייתא לא סביל מדאורייתא לדון ולהעיד דלא דמיא כהוא איסורא להאי משום דהאי לא משמע ליה לאינפי איסורא אלא למלוה דמית ליה רוחא אבל ללוה דמפסיד זיה לא. ומיהו ה"ל מלוה ברבית דרבין פסול אבל ליה לא מופסין משום האי רבית שהוא אבק דליכא איסורא בצנפק רבית אלא למאן דסקיל ליה אבל למאן דריחב לא כדמשמע ב"ב א"ו חו"ב כחך בהיות דבני רב עילאי ע"כ. וכתוב חוס' ז"ל כפי' המינו דף ל' דעדים שחתמו בשטר שיש בו רבית לאורייתא פסולים להעיד והא דלא תני ליה הכה ה"ל לא תטיב ליה אלא בכלל מלוה איחיה כדאמרין החס מלוה הבאה ברבית א"ל אפילו ברבית לאורייתא יש להקטיר העדים שהמה לא משמע ליה ע"כ וכן כתב ג"כ סב הרא"ש ז"ל: הגהה עיין צבור ורבית יוסף בהשן המשפט כ' ז"ל שכתוב סס דלדעת הרמב"ם ז"ל שפי' שטעם משחק בקוביא שהוא פסול מפני שחוקו שהוא אוכל מן הגזול דלפי זה אם כרי לנו ודאי שיש לו ממון אחר מיוחד לאכול ממנו וזה שולבו במלואי פסולין אולי אלא חומר ומשחק בו או מלגשו אינו פסול וי' ברמב"ם פ' עשירי להלכות עדות ופ"ה והרי משחק בקוביא פסול משום גזל וכיון שכן אפילו יש לו אומונת אחרת פסול משום שאינו עוסק בייצוב של עולם וה"ל רביתו כחך הרי זה בחזמה שולבו בקוביא שהוא גזול ואינו משחק עם הנכרי און כחך גזל ו"ל לטעם דמשחק עם הנכרי וסובר רבנו [דכיון] שאינו עוסק בייצוב של עולם פי' שכיון שאין לו אומונת אחרת פרי' הוא בחזקה שמשחק עם ישראל והוא גזול ואש"פ של רביתו קתני כודאי א"ל דהכא אפילו במשחק עם ישראל עסקיון אלא שאינו משחק במשעה ואם היה לו להפסידם לא היינו חושדים אותו שדרך הסבילים שבגמרא מלכתן שחוקים להעביר הכסף אבל כיון שאין לו אומונת סתמו שמשחק בנשות אש"פ של רביתו משולם משחק בנשות כיון כודאי הדע וכו' פי' מההאריך. אבל ערב ועדים משמע שאינם פסולים וכן כתוב בבית יוסף בחומ"ל ז"ל וכחך ז"ל וקטיל ליה ממה שכתב הרב דהקט"ל הלכה בנשות פסול מדאורייתא ואילו כפי"ק דר"ה כתב דליו פסול דאורייתא ז"ל דהכל מה' ככלקא דעשייה ומנתי' בצנפק רבית אבל ברבית קולא פסולין מדאורייתא וכן דעת הרמב"ם ז"ל כפי' עשירי מהלכות עדות א"ל דעת הרב בנמוקי יוסף שכתב דמנתי' ליה אינפיריאה ליה דפסול מדרבין משום דלא משמע לאינפי ה"ל אסור אלא למלוה דמיתו והזקא פקולא אבל בצנפק אפילו מדרבין לא מפסיל ה"ל אלא משום ע"כ: ובפירושו יוני' אית דמפרשי מין ממתי מההוא. כתב המהר"ם כפי' איזיה נכך כמ' אבי העורר דמשחקי בקוביא ומפריחי יונים הסמכתא משום דלא נזכר ומקני משום דאמר אנה יענה בנפקא טפי אבל הכה דפי' כמה מדליקין שמהרו זה צוה שאינו הלוי בתקנתן ומשקן גמרי' בנמוקי אהדדי להפסיד ולהזיז אמן כל שחוק שאינו הלוי בתקנתן פ"ו. ועיין בספר משמון ז"ל ופי' א"ר יודוה ויורוה אומת' בזמן שאין לו אומונת אלא הוא אבל יש לו אומונת שלא הוא כשרין כן הגיס הר"ר יוסף ז"ל. ופי' בתוס' י"ג אשחקי בקוביא קאי וכן דעת הרמב"ם ז"ל והסור ולפי"ש רש"ן דמפרשי יונים קאי נמי אדרידה ע"כ: הגהה ואני רואה סס בבלכות שדוח' פי' עשירי שכתב וז"ל וכן כותבי דמשחקי עבד עני איהו יסודים פסולין וכיון שפאה שביעות פוסטין ידיה ומתהלכין לישא ולהן בפירות שחוקה ח"ל שכן חוספסי פירות שביעות ועושין בנן סחורה ע"כ. וכחך שם בכסף משנה וידוע דכל ה"כח דל"ר יהודה אינתי אינה אלא מפרש דברי חכמים והלכה כמותו וכן פוסק סס בגמרא פ"ג. ומה שכתב רבנו וזה שם שישפסיד בעלים לפי שאם אינם יושבים בעלים כשנפסלים וחתמי' בפירות לא נאמר שם חוספסי פירות שביעות אבל נאמר שם פירות שלפני שביעות אבל כהם יושבים בעלים וכיון שפאה שביעות פוסטים יש ונאמרי' בפירות או החוספסי פירות שביעות ועושין כהם סחורה אורחא דמיתנא נקט אבל אה"ל דאוספסי או סחורים פסולין אם אין סס אונס ע"כ. ואיהו ביורחמי' שביעות פ"ו. ועיין דה"ר שמשון ז"ל דה"ס: ובגמרא קיס לן כמ"ד דליתמי' דר' יהודה לפרס ולא פליגי רבנן דמתני' עליה דסעמא דמתני' לפי שאין פסוקין ציטבו של עולם וכיון דיש לו אומונת אחרת שלא הוא כשר דהא מתעסק בייצוב של עולם הוא והא דתניא בין שיש לו אומונת שלא הוא בין שאין לו ה"ל פסול דמשמע דסעמא דמתני' משום דמסתמא הוי המשחק בקוביא והסמכתא לא קתני וה"ל כעין גזלה בידו ה"ל ה"ל יהודה משום ר' ערסון ה"ל דאמר לא תינח מירות אלה להכלאה וכיון דמפסקא ליה אי הכי מיר אהו העובר אי לא מפסקא לא משפד נשפיה לבית מיר הכה נמי מספקא ליה נמר ומקני והוי גזל בידו ופסול לעדות אפילו יש לו אומונת שלא הוא ויחמי' דמפסקי בגמרא הלכה כר' יהודה לפליגי כדאמרי' בעלמא הלכה מכלל דפליגי וכן משמע מרב אלפס ז"ל דבהר' גיליתיה דר' יהודה כתוב כן בדפוס ויניחא שן צדקים [שאלתיך]. ובגמרא אומרי' בין שיש לו אומונת שלא הוא בין אין לו אומונת אלא הוא ה"ל פסול ע"כ. ודאי שאינו יורשם בשמנה אלא לקוח מן הבריהיה ונח הרא"ש ז"ל א"ר פליגי עילוי עילוי דר' יהודה ברביהיה דאמרי' אמילי יש לו אומונת אחרת פסול ולקמן פסקין כר' יהודה עכ"ל ז"ל. וכדי פ' שם דהלכות גזלה ס' ז' י"א ורפ"פ' דהלכות עדות וכו' עשירי מפרש וגם בפרקים שאמרי' ועיין סס בכסף משנה פ' עשירי ובספר ח"מ כפי' ל"ד ובפי' ש"ע: ד' הקרובים פסולין לעדות יפסין לה בגמרא מקרא דכתיב לא יומתו אבות על בנים

מלאכת שלמה

אומר שמה יטעו העדים ויחזונו שהיא כהוא חייב לו לפי שראו או ידעו ואין הקדין ק
 וכ"ש שיש לחוש בבעלי דבר עמנו שהם קרובי אצל עמנו ע"כ כלומר ויריד לומר בין
 לחובע בין להנבע שיחזרו דבריהם וטעוניהם יפס: פלוגי אמר לי שהיה חייב
 לו כו' לא אמר בלום לפי שאלה עשויי שלם להשיב את עמנו מהאר שהודע עמנו
 שלא ע"י שם חובע אצל עמנו ע"י תביעה לא שיק עממה דללא להשיב את עמנו
 לפי שאין אדם עשוי להודות לבעל דינו החובע כדי שלא להשיב את עמנו אלא
 שיך עממה שהוא משטה בו. ומדקתני במתני' בפנינו הודע לו ולא קתני אלו ראינו שהודע לו
 שמעיקן שארץ הסעדים יואמו לך שיאמר להם אדם עדי דלח"כ מני נמיאמר משמה הייתי בך
 דכסע שבתקא בי לחובע ממני מה שאינו חייב לך גם הני שחקי בך והודותי. וכשמודה לו
 שלא ע"י תביעה או שאמר לעדים קן שלא בכינו לך שיך עממה דלפסא חמחר שאין
 אדם חובע ממנו מאומה אלא שיך עממה דללא להשיב כדכתיבנא. וכחוב צנמוקי
 יוסף בהשכינו המפרשים ז"ל דבין צטענה הסתה בין צטענה אדם עשוי שלא להשיב אי
 לא עשין איהו שאין לא עשין ליה אצל דעת זעל המאור ז"ל צטענה אדם עשוי
 שלא להשיב אכן עשין ליה ע"כ בקינור מפולג. ובכח הרא"ש ז"ל ונראה לפיכך שפניו
 הם אמר לו מנה לי צידך בלא תביעה שיך לומר אדם עשוי שלא להשיב את עמנו
 מדקתני במתני' אדם פלוגי אמר לי שהוא חייב לו מנה דמטעם שלא בפניו ח"כ קן וח"כ
 אין אדם חובעו וקתני לא אמר כלום עד שיאמר בפנינו הודע לו דלדין אדם עדי דלמטעם
 דבכי פ"ג אפילו חסדו לא אמר כלום עד שיאמר ליה אדם עדי דלמטעם אדם עשוי שפניו
 להשיב את עמנו אפילו הודע בפניו בלא תביעה ע"כ. אצל הרמב"ם ז"ל פ"ז מהלכות
 טוען ס"ל דוקא שלא בפניו. ודקדק הרב זעל המאור ז"ל דמקרא מתני' כולה מחתי' בלשון
 הידי הוא אמר לי איש פלוגי אמר לי והכא קתני בלשון רבים בפנינו הודע לו ולא קתני
 עד שיאמר בפני הודע לו נראה לי שהם הודע לפני אדם עדי דלמטעם אדם עשוי שפניו
 אפילו אמר לו הנה לי ז"ל ולא משתבע אפומיה אי כבר בודלחאו ולא מיחייב הם הודע
 בבודלחאו ואמר משטה הייתי דמיני דכי ניסכו עד שיאמר לשנים אדם עדי וכתיב ראי'
 על זה ע"ש. אצל המפרשים ההורגים ז"ל הלך עשוי כמו שכתוב במקור יוסף.
 והרמב"ם ז"ל בספר המלחמות דהו כל ראוהו ויראוהו הוי אדם עדי וכדקדקו דבריו כתב
 ז"ל וזהו שביאוי ראיה ממשנתו דרברא קשיא עליה דאי הכי ליסוגו וליהמי פיטורא
 באומר בפני הודע לו וכו' לדידימי מי מי ניהא מתני' הך קתני אדם פלוגי אמר לי ולא קתני אמר
 לנו אפילו שהוא אמר לנו נמי כיון שמעמנו הוא אפילו לביטוי נמי לא אמר כלום ולא
 קתני לנו אלא מתי אית קד נמיאמר לאו דוקא ואפסך דבוחא היא סבירא אלא מתי אית
 ואחד אומר אדם אמר לי איש פלוגי אמר לי דלמטעם דקשיא מילתא אפ"ל לא אמר כלום
 ע"כ"ל. וכן דעת רב אלפס והרמב"ם ז"ל דהודא פניו עד אהד נמרי הוי הודא: א
 אחד אומר חייב ואחד אומר זכאי ואחד אומר איני יודע ואפילו וכו' כך כ"ס בק"מ
 מהש"ס. הרי"א ז"ל כתב שלא מלא כלל הספרים ז"ל אומר חייב וכו' אומר זכאי ע"כ שנים
 אומרים זכאי וכו' אומר זכאי וכו' דמכלתין דק"ז: ואפילו שנים מוכיזין וכו' כ"ס דמכלתין ד'
 ה'. ובספר ח"מ ס' ל"ב: ז גמרו את הדבר היו וכו' ס"פ היו נודקין: היו מבניסין
 אורחן לבעלי דינים הכי מסקינן בגמרא הלכה לעדים לא נרדך כיון שצבולו ערוהו ומיטחינן
 אותן אהר קבלת עדות צטענה קבלת עדות ודאי בעלי דינים הם קיימי אלא אהר קבלת
 עדות שפאל שעת כחה ומתן מוטיאין אותן כדי שלא יעשו כצויהם שמה חלוק ילמדו לשקר.
 ובסי בגמרא מיכתב הכי כחצינן פסק דין במקום שיש מחלוקת ונסו אחרי רבים ר' יוחנן
 אמר זכאי קמתא נפוש שאם היו אומרים פלוגי מחייב הוה רבילתו ורשב"ל אמר פלוגי ופלוגי
 מוכיזין ופלוגי ופלוגי מחייבין דחייס נמיאמי כשקרא ליה אומר שחמא זכאי דהוה משמע דכלהו
 זכאי דדין כחמא זכאי וכו' אפלו אמר מדבריהם מלכה פלוגי מוכיזין דלמטעם מיהא דיש מחלוקת
 ציניהם ומתוך דבריהם מלכה והשתא ליכא משום מיחוי כשקרא ולא משום הולך רכיל.
 והשתא בגמרא דלא שטע שני הדינים לא משלנו אלא שני חלקים ובעל דבר מפסיד היתא
 שרי שני הדינים אין עליהם לשלם חלק השלישי דלמני ליה אי לאו לא הוה סליק דינא
 מידי ששים שדנו אין ויחייב דין ויחייב דין ויחייב דין ויחייב דין ויחייב דין ויחייב דין
 אהן נמי לא שלמינו הלך בעל דבר מפסיד תלה ומתני' ר' נחמיה היא דלמטעם צטענה
 מכה ומתן הוה מתקין לכו לבעלי דינים ובגמרא פירך והתניא צדקה מוכיזין את
 העדים ומיך לה להסיף כתיבה דלא כר' נתן דלמטעם שומעין דבריו של הוה וכו' וכו'
 שרי למהר שומעין דבריו אלא כתיבה דלפניו עליהם שרייה דלון ערוה ומקיימת
 צדקה פד שיחורו ועידו ששים כהתם: אפילו לבישיא אחד מן הדיינים נהא
 דל"ג אחד מן הדיינים וכן בגמרא ובירושלמי וברב אלפס ובהר"ש ז"ל ליה וכן בספק
 הגזל קמא ד' ג"כ אצל דלא קמי אנדול הדיינים בלחה. אכן כר' ז"ל לא מקחו:
 ומה אעשה ורבו עלי כך הגי' הרי"א ז"ל: על זה נאמר הולך רכיל בגמרא סוד
 גמרי להוד במתני' ס"ד דפסד קדושי גרסינן לך נמיאמר חייב כדכתיב רכיל בגמרא
 וכן הוא אומר הולך רכיל מלכה סוד. ואיתא להיה כתיבה הכא בגמרא וכן בחו"מ הכריח
 בשוף דבריו דל"ג ליה לקרא דלא תלך רכיל במשנתו ויבט לריסוחא תרי קראי דבגמרא
 אי למחן דגריס לכו במתני' תרי קראי למס לי. וביד פ"ב דהלכות סנהדרין ס' ז' ובסוד
 ח"מ ס' י"ח ו"ט ע"כ קן בל זמן וכו' ביד פ"ג דהלכות סנהדרין ס' ז' ח' ובסוד ח"מ
 ס' ט"ז ק': אמר רשב"ג ציפא דמתני' הלכתא כותי' אצל ציפא דלמטעם צדקה אין לי
 קיימא קן כרנן ודלא כרשב"ג בזה ובדלמתינן בעמלה כל מקום שנים רש"ב' במשנתם
 הלכה כמנון חוץ מערב וידן וראיה אחרונה דבריהם דלא הוה אלא אמר לא לי פסקין
 לזרתי. ומשם בגמרא דבי אמרי רבנן סופא לא אמר כלום ס' י"ח שבתרבי דלאו איה
 נופיה או צבירה גדול דידע צמייל דלבוה אצל קנן אפילו רבין מודו דקטן צמייל
 דלבוה לא ידע ואם מלא אה"כ שום שטר או מחן לידע צמייל דלבוה שומעין לו וכחוב
 בספר המאור כל ישיבא דמתני' דקתני איש פלוגי איהו זכאי וכו' אלא פלוגי איהו חייב
 להנבע משום שהוא מהחייב לשלם ממון וכדכתיב חוב צדקה ראה שמתביא אדם
 קרבו איש פלוגי ופלוגי והעדונו כלומר העדונו שאני פסור מלשום ועל מתי דתינן
 איש פלוגי איהו חייב קתני כל זמן שצויא ראיה סודא אה דידן כלומר סודא ופטר
 את עמנו עד כאן [חסר בכת"י]: או שהוציא ראיה מתחת ידא מלתך
 אפונדרהו הרי זו אינה כלום קן כגיה הרי"א ז"ל:

אומר שמה יטעו העדים ויחזונו שהיא כהוא חייב לו לפי שראו או ידעו ואין הקדין ק
 וכ"ש שיש לחוש בבעלי דבר עמנו שהם קרובי אצל עמנו ע"כ כלומר ויריד לומר בין
 לחובע בין להנבע שיחזרו דבריהם וטעוניהם יפס: פלוגי אמר לי שהיה חייב
 לו כו' לא אמר בלום לפי שאלה עשויי שלם להשיב את עמנו מהאר שהודע עמנו
 שלא ע"י שם חובע אצל עמנו ע"י תביעה לא שיק עממה דללא להשיב את עמנו
 לפי שאין אדם עשוי להודות לבעל דינו החובע כדי שלא להשיב את עמנו אלא
 שיך עממה שהוא משטה בו. ומדקתני במתני' בפנינו הודע לו ולא קתני אלו ראינו שהודע לו
 שמעיקן שארץ הסעדים יואמו לך שיאמר להם אדם עדי דלח"כ מני נמיאמר משמה הייתי בך
 דכסע שבתקא בי לחובע ממני מה שאינו חייב לך גם הני שחקי בך והודותי. וכשמודה לו
 שלא ע"י תביעה או שאמר לעדים קן שלא בכינו לך שיך עממה דלפסא חמחר שאין
 אדם חובע ממנו מאומה אלא שיך עממה דללא להשיב כדכתיבנא. וכחוב צנמוקי
 יוסף בהשכינו המפרשים ז"ל דבין צטענה הסתה בין צטענה אדם עשוי שלא להשיב אי
 לא עשין איהו שאין לא עשין ליה אצל דעת זעל המאור ז"ל צטענה אדם עשוי
 שלא להשיב אכן עשין ליה ע"כ בקינור מפולג. ובכח הרא"ש ז"ל ונראה לפיכך שפניו
 הם אמר לו מנה לי צידך בלא תביעה שיך לומר אדם עשוי שלא להשיב את עמנו
 מדקתני במתני' אדם פלוגי אמר לי שהוא חייב לו מנה דמטעם שלא בפניו ח"כ קן וח"כ
 אין אדם חובעו וקתני לא אמר כלום עד שיאמר בפנינו הודע לו דלדין אדם עדי דלמטעם
 דבכי פ"ג אפילו חסדו לא אמר כלום עד שיאמר ליה אדם עדי דלמטעם אדם עשוי שפניו
 להשיב את עמנו אפילו הודע בפניו בלא תביעה ע"כ. אצל הרמב"ם ז"ל פ"ז מהלכות
 טוען ס"ל דוקא שלא בפניו. ודקדק הרב זעל המאור ז"ל דמקרא מתני' כולה מחתי' בלשון
 הידי הוא אמר לי איש פלוגי אמר לי והכא קתני בלשון רבים בפנינו הודע לו ולא קתני
 עד שיאמר בפני הודע לו נראה לי שהם הודע לפני אדם עדי דלמטעם אדם עשוי שפניו
 אפילו אמר לו הנה לי ז"ל ולא משתבע אפומיה אי כבר בודלחאו ולא מיחייב הם הודע
 בבודלחאו ואמר משטה הייתי דמיני דכי ניסכו עד שיאמר לשנים אדם עדי וכתיב ראי'
 על זה ע"ש. אצל המפרשים ההורגים ז"ל הלך עשוי כמו שכתוב במקור יוסף.
 והרמב"ם ז"ל בספר המלחמות דהו כל ראוהו ויראוהו הוי אדם עדי וכדקדקו דבריו כתב
 ז"ל וזהו שביאוי ראיה ממשנתו דרברא קשיא עליה דאי הכי ליסוגו וליהמי פיטורא
 באומר בפני הודע לו וכו' לדידימי מי מי ניהא מתני' הך קתני אדם פלוגי אמר לי ולא קתני אמר
 לנו אפילו שהוא אמר לנו נמי כיון שמעמנו הוא אפילו לביטוי נמי לא אמר כלום ולא
 קתני לנו אלא מתי אית קד נמיאמר לאו דוקא ואפסך דבוחא היא סבירא אלא מתי אית
 ואחד אומר אדם אמר לי איש פלוגי אמר לי דלמטעם דקשיא מילתא אפ"ל לא אמר כלום
 ע"כ"ל. וכן דעת רב אלפס והרמב"ם ז"ל דהודא פניו עד אהד נמרי הוי הודא: א
 אחד אומר חייב ואחד אומר זכאי ואחד אומר איני יודע ואפילו וכו' כך כ"ס בק"מ
 מהש"ס. הרי"א ז"ל כתב שלא מלא כלל הספרים ז"ל אומר חייב וכו' אומר זכאי ע"כ שנים
 אומרים זכאי וכו' אומר זכאי וכו' דמכלתין דק"ז: ואפילו שנים מוכיזין וכו' כ"ס דמכלתין ד'
 ה'. ובספר ח"מ ס' ל"ב: ז גמרו את הדבר היו וכו' ס"פ היו נודקין: היו מבניסין
 אורחן לבעלי דינים הכי מסקינן בגמרא הלכה לעדים לא נרדך כיון שצבולו ערוהו ומיטחינן
 אותן אהר קבלת עדות צטענה קבלת עדות ודאי בעלי דינים הם קיימי אלא אהר קבלת
 עדות שפאל שעת כחה ומתן מוטיאין אותן כדי שלא יעשו כצויהם שמה חלוק ילמדו לשקר.
 ובסי בגמרא מיכתב הכי כחצינן פסק דין במקום שיש מחלוקת ונסו אחרי רבים ר' יוחנן
 אמר זכאי קמתא נפוש שאם היו אומרים פלוגי מחייב הוה רבילתו ורשב"ל אמר פלוגי ופלוגי
 מוכיזין ופלוגי ופלוגי מחייבין דחייס נמיאמי כשקרא ליה אומר שחמא זכאי דהוה משמע דכלהו
 זכאי דדין כחמא זכאי וכו' אפלו אמר מדבריהם מלכה פלוגי מוכיזין דלמטעם מיהא דיש מחלוקת
 ציניהם ומתוך דבריהם מלכה והשתא ליכא משום מיחוי כשקרא ולא משום הולך רכיל.
 והשתא בגמרא דלא שטע שני הדינים לא משלנו אלא שני חלקים ובעל דבר מפסיד היתא
 שרי שני הדינים אין עליהם לשלם חלק השלישי דלמני ליה אי לאו לא הוה סליק דינא
 מידי ששים שדנו אין ויחייב דין ויחייב דין ויחייב דין ויחייב דין ויחייב דין ויחייב דין
 אהן נמי לא שלמינו הלך בעל דבר מפסיד תלה ומתני' ר' נחמיה היא דלמטעם צטענה
 מכה ומתן הוה מתקין לכו לבעלי דינים ובגמרא פירך והתניא צדקה מוכיזין את
 העדים ומיך לה להסיף כתיבה דלא כר' נתן דלמטעם שומעין דבריו של הוה וכו' וכו'
 שרי למהר שומעין דבריו אלא כתיבה דלפניו עליהם שרייה דלון ערוה ומקיימת
 צדקה פד שיחורו ועידו ששים כהתם: אפילו לבישיא אחד מן הדיינים נהא
 דל"ג אחד מן הדיינים וכן בגמרא ובירושלמי וברב אלפס ובהר"ש ז"ל ליה וכן בספק
 הגזל קמא ד' ג"כ אצל דלא קמי אנדול הדיינים בלחה. אכן כר' ז"ל לא מקחו:
 ומה אעשה ורבו עלי כך הגי' הרי"א ז"ל: על זה נאמר הולך רכיל בגמרא סוד
 גמרי להוד במתני' ס"ד דפסד קדושי גרסינן לך נמיאמר חייב כדכתיב רכיל בגמרא
 וכן הוא אומר הולך רכיל מלכה סוד. ואיתא להיה כתיבה הכא בגמרא וכן בחו"מ הכריח
 בשוף דבריו דל"ג ליה לקרא דלא תלך רכיל במשנתו ויבט לריסוחא תרי קראי דבגמרא
 אי למחן דגריס לכו במתני' תרי קראי למס לי. וביד פ"ב דהלכות סנהדרין ס' ז' ובסוד
 ח"מ ס' י"ח ו"ט ע"כ קן בל זמן וכו' ביד פ"ג דהלכות סנהדרין ס' ז' ח' ובסוד ח"מ
 ס' ט"ז ק': אמר רשב"ג ציפא דמתני' הלכתא כותי' אצל ציפא דלמטעם צדקה אין לי
 קיימא קן כרנן ודלא כרשב"ג בזה ובדלמתינן בעמלה כל מקום שנים רש"ב' במשנתם
 הלכה כמנון חוץ מערב וידן וראיה אחרונה דבריהם דלא הוה אלא אמר לא לי פסקין
 לזרתי. ומשם בגמרא דבי אמרי רבנן סופא לא אמר כלום ס' י"ח שבתרבי דלאו איה
 נופיה או צבירה גדול דידע צמייל דלבוה אצל קנן אפילו רבין מודו דקטן צמייל
 דלבוה לא ידע ואם מלא אה"כ שום שטר או מחן לידע צמייל דלבוה שומעין לו וכחוב
 בספר המאור כל ישיבא דמתני' דקתני איש פלוגי איהו זכאי וכו' אלא פלוגי איהו חייב
 להנבע משום שהוא מהחייב לשלם ממון וכדכתיב חוב צדקה ראה שמתביא אדם
 קרבו איש פלוגי ופלוגי והעדונו כלומר העדונו שאני פסור מלשום ועל מתי דתינן
 איש פלוגי איהו חייב קתני כל זמן שצויא ראיה סודא אה דידן כלומר סודא ופטר
 את עמנו עד כאן [חסר בכת"י]: או שהוציא ראיה מתחת ידא מלתך
 אפונדרהו הרי זו אינה כלום קן כגיה הרי"א ז"ל:

[לפ"ד דע"י וכו'] דמתי איהו חייב קתני כל זמן שצויא ראיה סודא אה דידן כלומר סודא ופטר את עמנו עד כאן [חסר בכת"י]: או שהוציא ראיה מתחת ידא מלתך אפונדרהו הרי זו אינה כלום קן כגיה הרי"א ז"ל:

פרק ד אחד דיני ממונות וכו' ביד פ"ג דלכות סנהדרין ס' ג' ד' ובפ' עשירי
ס' ג' ז' ט' וזרפי"א . ובר"פ שני דלכות עדות ובסור ח"מ ס' ט' ס' כ"ה ל'
 וכתבו חו"ס ז"ל ר"פ דם חשתי וכו' רתנן אחד דיני ממונות והחד דיני נפשות בדרישה
 ובתקרה אט"ל דקאי ארידי דתיירי דפירקין דלעיל דדיני ממונות נקט נמי דיני
 ממונות בדרישה ע"כ . ועיין במ"כ פ"ג ע"כ ד"ס פ"ג ד"ס פ"ג ד"ס פ"ג ד"ס פ"ג ד"ס פ"ג
 לה רבא דיני נפשות לילכא טעמא דנשילת דלת דנמנא רמי ברביה אלא דמהני
 דמשמע מינה דדיני ממונות לא בעיק דרישה ותקירה וכן נמי תנן בפ' בתרא דשביעית
 ספרי חוב המלוהין כשרין ואי ס"ד דדיני ממונות נמי בעינן דרישה ותקירה מאחרין
 אמאי כשרין נינהו יומא הוא ולא ראו עדים ההומין בו את המלוה הוהא ז"ל מהני
 קודם תקנתא וערייה והיחא משנה בחד תקנתא ורבא אוקי למתני' דיני נפשות
 ולהיחא משנה והביא ברביה דיני הודלות והלוואות ורבא פפא אמר ארידי וארידי בהודלות
 והלוואות מהני תמן בשטריכו ד"ד שחוב זה רמאי נדיך דרישה ותקירה והכנה משנה דברייהא
 בד"ן שלא כשרו בו שהוא מרומה וזו האוקמתא הביא רמ"ז פ"ג ד"ג וכתבו חו"ס
 ובמקו יוסף וזה דלמרין בפ' שביעית שהות מנין לד"ן שידוע בד"ן שהוא מרומה
 בלא יאמר שהכנה ויחא קולר תלוי בלואר העדים ה"ל מדרב עקר תרחק דמשמע
 לא ד"ן ליפק נהם כלל ההם מיירי בידוע ודאי שהוא מרומה שידוע שהעדים מכונין
 אצל הכה רתו ודאי וכן נמי בהכי בני שבהי אצל עדים הרמאות ספק דליכא בלא עדים
 ותקירה ואש"נ דמדאורייתא בעינן כדדיני נפשות דכתוב משפט אחד יאיה לכס רבנן
 הוא דתקין הכי כדי שלא הנעול דלת בפני לון אי הוה בעי דרישה ותקירה לא תמלא
 מי ילוי וכו' גס דמשכחן אפילו אין בו זמן מהאי תקנתא הוא דלת בעי דרישה ותקירה
 עדין דשכיח כשרהויה וכהויה וזו כה ביד הכמים לפטות משום דלכא המקרה
 אדע"פ דרננן קא חקש ובהאי גט אפקעינהו רבנן לקדושי מיהו וכן למקדש בפקד
 לא בעינן שיהא זמן כתוב בשטר מהאי טעמא וכדליתא בהדיא בפ"ד אהין ע"כ נמוקי
 יוסף . ומה"כ כרז עדים דרשה אבא רבא ופירוש דהיא בפ"ד אהין ע"כ נמוקי
 פליגי אמריה רבא אמריה לפי ואלשי ורבא אמרי הרישא דלמרי ליה יד לא קבלה
 לא דהלל ורב אבי אהרן אמר כל מי שידוע לו זכות יבוא וילמוד עליו דיני ממונות כמיין
 על פי אחד משני את הדין אחר המרובין על פי דין אחד כגון שנים אומרים זכאי
 והאחר אומר חייב או אפכה דיני נפשות משני [לזכות] ע"כ ד"ן אהרן ז"כ מוכין וי"א
 מהייתן זכאי אכל לחובש אין משני אהרן המרובין אלא"כ רבו המרוצים על המזכין שנים
 כדאמרינן בפ"ק מלא תביא את הריב רציח לרשות פי' בהו"מ . וכך נמוקי יוסף וי"א
 דמיין מהנה ז' אחר מהנה דמחרין : דיני ממונות מוחזרין וכו' דנמרא ספרי ורמינהו
 ז' את הדין וזכאי וזכאי והייב אהויה וכו' מה טעמו עשו אלמא לא הדר
 ז' ארי ומסקא דלא חשדא לתרתייהו מהנייהא בשטתה שקילת דעתא בלא מהני' שאל
 נא וזהו נוסף ורמ"ז ד"ן את הדין כשמה ונתן ביד וכולה מהני' בלתי חשדא רבתי
 לאקמא אליה דרב חסדא וכדפירשה רמ"ז ס' בפ"ד דמסקת בכורות אכל הוכא
 דשטתה משנה ל"ש ממונה ול"ש ארוא מומחה ל"ש נא ונתן ביד בכולה חזר
 דרב חסדא לא פליגי בין נשא ונתן ביד בין סלג נשא ונתן אלף הוכא דשטתה שקילת
 דעתא כן רבה רמ"ז ז"ל ועיין במ"כ פ"ג ע"כ ע"כ ע"כ ע"כ ע"כ ע"כ ע"כ ע"כ ע"כ
 לחובה מדכתוב וליק אלא הריב דמשמע שלנדק דין ואש"נ שאלו [ק"י] (חיוב)
 והאי ואין מחזירין לחובש מוקי לה ר' יוחנן דנמרא כגון טעמא דהין וזכאי נהא
 ודחפא שלא כדרכה דלא מיפרש חייב' בהדיא דרבנן ילפי לה ממסכדי אהב
 סה ומסכותות חלק הדרוקים נוהים בו אכל טעם בדבר שהדרוקים מודים בו ז"ל קיי
 בו רב הוא בלומר ומחזירין אותו . ותוס' ז"ל פירשו דהאי שלא כדרכה שאין הדרוקים
 נוהים בו מיירי בהערה דקיימה לן כדרכה אפילו בהערה אסור שלא כדרכה דנמך
 ביה חסרי הערה שריא וזהו חילוק הוא שאל טעם דהין חזר ע"כ : אבל
 לפירושן וזכות אפילו חומדיין חייבים הדינים ולא נאמנה כ"ל ס' ד' : ואין מחזירין
 דהלמד זכות אינו יכול לחזור וללמד חובה גמרה אמר רב לא שנו אלף
 בשעת משא ומתן פי' דבעינן שיעמוד דכדכיו לחור אחר ראיות שמה ואלא חוק לזכות
 דמלא מלא טעם אכל בשעת גמר דין שפלי עבר הכל ועכשו רחא לו טעמא בלמד
 זכות חו' ר' למה חובה דנמרא מוקי ע"כ ע"כ ע"כ ע"כ ע"כ ע"כ ע"כ ע"כ ע"כ
 ד"ן ביום וכו' ר"ל ראויה ובפ' ד' ז"ל . ועיין במ"כ פ"ג ע"כ ע"כ ע"כ ע"כ ע"כ
 אמר הולקס דתיב' ופספו ופיקר משפט היינו גמר דין וכתבו חו"ס ז"ל ואפכה לכת
 ונמנר דמשכתא החלת הדין עיקר ועוד ביום הגהילו קבלת העדות הוא דהי בחתלת
 דין ומתני' דלא כר"מ מהיה דורש ועל פיהם יהיה כל ריב וכל גנע מקים ריבים
 לנעטס מה געטס ביום דכתוב וציוס הרמות בו אף ריבים ביום והפילו גמר דין
 במשמעות דמלת ריבים וס' לטומא דמה געטס שלא בשמוין דתיב' לכל מראה עיני
 הכהן אף ריבים שלא בשמוין ובמ"כ נדה פ' ב' בינוי סהו לן רבי קמחא אחרייהא כר"מ
 כדכתיבנא ההם דהאי סתמא עיקר הדא דמתיהא גבי דיני ממונות דש"מ עיקר היא למליף
 מיניה אפילו הווה דלמא אבז גמרא דתנא ההם כי הני מילי שובא נקמיה ועוד דלמא
 גליהא דריבים עדיף : דיני נפשות דנין בו ביום לזכות וביום שלאחריו
 לחרובה גמרא מנה"מ א"ר הניחא דלמר קרא דקא ילון בה ועתה מרמיס רבא אמר
 והתחא אהרן חזק אהרן דין שמחזק את דינו פי' רש"י ז"ל דקא ילון בה ריבין היו
 נחתלה לכהן כדי לקדש כדי למכור ועתה כפלימס עושים כן כרי היו
 כאלמחיס . שמחזק את דינו שמשעה אותו ומליתו כדי לטויהו לנתנה ע"כ : לפיכך
 אין דנין ירושלמי פ' משילין ור"פ דכחוצות ותוס' פ' משילין דף ל"ו ובסור ח"מ ס'
 ה' ז' לא בערב שבת וכו' גמרא מ"ט משום דלא אפשר היכי ליעבד לדייניה
 במעלי שבתא ולניגמיה לדיינ' שבתא גמרא דלמח חיי טעמא לחובה רבשו למעבד הלנת
 דין . לדייניה במעלי שבתא ולניגמיה שבתא וליקטליה בחד שבתא
 גמרא וליקטליה לאורחא נד' שמשע בעינן ולניגמיה לדינא בשבתא וליקטליה בחד שבתא
 גמרא חתה מענה דינו לדייניה במעלי שבתא וגמריה בחד שבתא לכל זמן שלא נמנר
 הדין לא היו עוני הדין לכל טעם נאמנה להללא איכא למיחש דלמח מיכשו טעמיהו
 ואש"נ דשיי כשרין ועומדין לניהס וכותביס דברי המחזיריב ודברי המוכין

כי דכסומא כתבי נינא דלינשו לא כתבי ואין ספק בידו לישבו ולתח טעם הנז
 כבדאסוה הלכך לא אפשר . ואין מיהת ב"ד דוחה שבת ליפתיי לה דנמרא מדכתוב
 בה דבערו אש בכל מוסבותיכם מוסבות מה ח"ל מכרי שבת חוצה הנוף הוא וחוצה היוף
 נובג בין בחזק בין בח"ל אלא לגי' כתיב הכל כל מוסבותיכם והכח פפרשת רחמיס
 כתיב גבי מיהת ב"ד והיו אלא לכה לכתוב משפט לדרוהיבס בכל מוסבותיכם מה
 מוסבות האמור להלן ב"ד מוסבות האמור כאלן בב"ד ולמר רחמינא לא דבערו אפילו
 לשריפת ב"ד . והביא רמ"ז ז"ל מלי דברסין בירושלמי אסור לון דיני ממונות בע"כ
 והא מהני' פליגה אין דנין דיני נפשות לא בע"כ דיני נפשות הוא דלא דייני בע"כ ה
 דיני ממונות דייני אמרי לכן הלכא כאלן דבדרי תורה ופי' נמוקי יוסף בשם המפרשים ז"ל
 שר"ל ה' דאורייתא ה' דרבנן ע"כ וגרסינן הו' בירושלמי העד אינו מלמד לא זכות
 ולא חובה מנין שנלמד ועד אחד לא יגיה בפסל למות ע"כ . ונעט"ד דה"פ אינו לא
 כתיב אלא ועד לא יענה לא הוה ל"פליגה מיניה אלא ששני עדים יחד לא יענו לממד
 לא לזכות ולא חובס כיון שקוים עדות ע"כ פריס יחד דלון עד געסש דין אכל אחד מה
 סעדים ה"א דיכול לעטת לזכות או לחייב לכהי כתיב אחד לזמדתו דלפי' אהד מן סעדים לה
 תייב ולא יזכה ואפילו הודין עמלו לא יענה בעמלו למות פי' לחייב אכל לזכות [יגכה]
 דתקן לנקמ' בפ' היו בודקין ובפ' נגמר הדין ומה שכתוב במפרש אחר דפוס הרב אלפס
 המכונה לרש"י ז"ל אפילו יודע אחד מן התלמידים מוסדיס לניהס בשעת דפוס דפוס
 נל"ג ש הוא טעות גמור והם ליה לרש"י ז"ל סה קדוש לומר כן דהא תמן בפירקין אמר'
 א' מן התלמידים ע' לי לממד עליו זכות מעלין אותו וכו' ל"ש שלא מהניו פי' רב"י
 ז"ל על ירושלמי ואין מלין הכהן והבשר : ב' דיני השובמות והשהרות מתחילין
 מן הגדול בניסין פ' היינן דף ל"ט אמרי דכולהו דמיס מיניס דריב מן הז' היו
 מתחילין ופירשו חו"ס ז"ל אפילו חולק אמתיה' דככה אלא משום ענה שלא להרמות עמלו
 גדול היה עושה והכי משמע דמאני לה גמי דנמרא דין אכל רש"י ז"ל משמע מה' פירשו
 דיסיס דחולק דס"ל דקרא דלא טענה על ריב קאי אכל דיניס אפילו דיניס ממונות
 אכל כאלן דנמרא דהכא פירש דמאוס עשוי ימירי שיהיה זו ע"כ . ווי"מ אפילו חייב דיני
 ממונות והשוואות והסכרות וכרחה לפטות הוא אכן בבריתא בירוסין ליה ואש"נ דהס
 בניסין קאמר האן תן דיני ממונות והסכרות והשוואות ולא הביא עליו רש"י עס
 לומר רק דברסין סכרות קידס סומאות אפשר דאשתמיטי' ודאי דממונות אינה
 מן המסכה אט"ל דבירושלמי איתא בין בפרש דהמסכה בין בפסקא וכן ג"כ בבריתא
 דוק . פ"ג כר"י יוסף ז"ל הביא דוי ממונות והסכרות והשוואות ע"כ : ודיני ממשות
 מתחילין מן הצד תוס' פ"ק דמגלה ד' ז"ל . ופי' רש"י ז"ל הכא במתני' מן הז' מן
 הקבועים שמה ישיבנו כנדול ולא ראו להלון על דבריו ע"כ . ובמנרא פי' כדי שלא אפילו
 אחד דברי אחד מן המוכין ויכסיס עמנו ע"כ לומר ומתני' טעמא אין מתחילין אפילו
 עיוהס הסכורים המופלג ביה דין אלא מן הקבועים ועיין בהבנה ר"ל לורה ז"ל
 וגם חו"ס ז"ל כתבו דיני נפשות מתחילין מן הז' משום לא טענה על רב אכל דיני
 ממונות לא היינן ומ"מ דרך שאלה יכולין לעשות ע"כ . ותלמיד שרד' דנמריה דנדול
 ממנו ולא נכשרים ממנה רבו לאחד והוא לאחד אכל בשאר תלמידים דנמריה נמי
 הטהרות והשוואות שפורחתן ביחיד מומחה אפילו שחר תלמידים נמנין בשנים אי
 נחלקו אחרים בדבר ומסין הדין אחר הרוב ודנהיגה הסכרות והשוואות אכ' וכו' הרב
 ותלמודו מוכיח להס שנים גם זה בנמוקי יוסף : אבל כשרין ד"ן דיני ממונות .
 פ' עשרה ויחזיק ד' ז"ל ועיין במ"כ ע"כ פ' ה' והכל להנין נר הו' מנור ולא דתק
 בפ' ב' סימן ו' וכן ששך לון דיני ממונות ואין כשר דלון דיני נפשות דקישא רתיי
 למש לי ה' סרין לס דנמרא הכא וההס היניח הדא ומיהא חד לחו"ס ג' והד
 לחו"ס מנור ורביבא דלי אשמעינן נר משום דרלוי לבא קבלה אכל ממנור איתא לא ווי
 אשמעינן מנור דנא מוספה כשרה אכל נר ללא בא מוספה כשרה איתא לא לירכה .
 ובסמ"ג עיין סימן ג' מפריס דלחתיי נר דקדמנר היינו לרון נר חזרו אכל לא ישראל
 ע"כ . וכן פירשו ג"כ חו"ס ז"ל . והס אשו משרחל דן אפילו ישראל ועעין תליה עד
 שיכא אביו ואמנו משרחל מ"ט הני בירשאל כתיבין כן כתוב בהרי"ף ושחר פוסקים ז"ל .
 ואחרין דנמרא עשרה דברים תני חילוק בין דיני נפשות לדיני ממונות אלא משום
 דלון הכל כשרים לדיני נפשות ודבעינן עשרים ופוסקס דיני נפשות מוכי קרא אפיקו
 דמ"ס מנור פסול מדיני נפשות משום דבעינן עשרים ובלשה דהיינו סנהדרין ובכסדרין
 ככתוב ושאי אהן דדומין לך מיוחסים כמוהך חכביין להו דנמרא חד וליכא אחרייה
 הא דתניס דבריתא דנמרא אין מושיבין בסינהדרין וכן ופריס ומי שאלן לו גניס ר'
 יאודס מוסיק אף אחריי ותלופיסיס בסיניס דרחמינא אפיק לא החמול ולא חכסס עליו .
 ובירושלמי אין הניק תשע חתי ר' חייא חד עשר הי מיניה רתיי אחריניתה כרסיס
 וכל מי שלא ראה לו גניס כשר לדיני ממונות ולא לדיני נפשות ר' אבהו בשם ר' יוחנן
 אף פחות מכן עשרים : שאל הביא שתי טערות כשר דיני ממונות ולא דדיני נפשות
 ויובס דיני טל שור ר' יוחנן ב"ד היניח אמר הלח עשר ווי מיניה תרי אחריניתה דין
 שני דיני ממונות ביום אחד ואין דנין שני דיני נפשות ביום אחד ח"ר אבין ואפילו נושא'
 והאשתא ע"כ [דהנה"ה] אה אין טענה נראה דאפשר לומר דר' יוחנן מוסיק על דברי ר' חייא
 הד דענו י"ב וז' ויסי' ב"ד חנינא מוסק על דברי ר' יוחנן דר' ל"ו או אפשר דר'
 אבהו בשם ר' יוחנן' או כ"כ אמר כדי להכיף דתניס נדעשדמע כלשון ועדין ביום הני
 לומדעין . וכתבו חו"ס דנמרא ד"ל וזה חק' בפירקין דף ל"ט והא ופ' כתיבס אף דנין שנים אחד
 ואפילו טורף ויטאפת בפ' נגמר הדין מוקי לה שבת כפן וצוילנה דדיחא שריפה וצוילנה
 בתקן ע"כ : המשיאין לכהנינה . וביד ר"פ שני דלכות סנהדרין וסי' ס' ובפ'
 עשרי ע"ו ו' ובפ"ה ס' ו' ז"ל . ובסור ח"מ פ' ג' סנהדרין דיתהר בחצי
 גרן עורלה . ופי' דחולין ד' ו' וביד פ"ה דלכות סנהדרין ס' ז' ו' מהו
 בשאר מרכבה הממנה לה"י אברכנאל ל"ע בפ' שופטים דף ל"ו וז' והיו יושבים כמו הני
 נרן בשגול כדי שיהיה הכניא והב ב"ד רואין את כולם ע"כ : בדי שירור רואין זה את
 זה . לפי שסם היו יושבים באורה אין פני הראשונים רואין זה את זה ובענולה שלמה נמי
 לא לפי שפירקין בעלי הדין והעדים יגכס לדבר בפני כולם שיהו כולם רואין את הסודים ולא
 ע"כ

יטו פני העדים לעורם וז' אחרתיו נוו: ד' ושלש שורות וכו' ביד ס"ח להכות
 סנהדרין כ' י' ה' כפי רעו"ל ונלו אורה ארעא לעשות שורה של תלמידים ע"כ .
 אמר המלך ס' שחי שורות של אחד כ"ח שסם המ"ח שהסופו לתעלים הכשעים ואחד
 דלא אורה ארעא שהא שורה הקשנים מרובה מאל דיינים ולא לעשות שורות קטנה ולא
 שנים של שניים ושלש והא של שני תלמידים לארץ עדים של שורות ארע"ס סופו
 שורים ואחד יתירם: היו צריבין לסמוך. לרכו לסמוך כן הגיה הר"ח יוסף ז"ל :
 וכזה פירוש לסמוך את ידיהם על אחד מן התלמידים של הסכמים ולעשותו חכם שהא
 לו רשות לדון דיו נכחות עם הסכמים שסם הסנהדרין ושהא הוא מכללן כן י"ל לפי
 ענין סמיכה ע"כ עוד ס' דהא דקתני רישא וכל אחד ואחד מקרי את מקומו בין
 באסנהדרין בין התלמידים קאי וכן מה שאמר לקמן לא היה יושב במקומו של ראשון
 לא קאי על אותו שצברו מן הקהל לאחר אלא על כולם חוזר כן י"ל וחור וכזה אין
 י"ל לפי שחוזר על אותו שצבר לדך כמו שפירש רעו"ל א"ל על כל אותם שעלו
 לגדולה חוזר וכן י"ל ע"כ: אלא איתב במקום הראוי לו. בסוף שורה שלשית
 וכן אותו שצא מן השלישי לשיניו וכן אותו שצמך מן הראשונה לא היה יושב במקומו
 של ראשון אלא טען בסוף השורות וכל בני הסורה נמשכין איש איש למעלה ממקומו
 וממלאין על מקומו של זה מפני שהקטן שבדיינים גדול מן הגדול שבתלמידים כ'
 עיני תשובה יום טוב: ה כיצד מאיימין על עדי נפשות. כך היא
 הירושא צירושלמי וכן עוד שני שהיא הירושא הכנוסה אצל צבטלי גרסי' כ"ד
 מאיימין את העדים על עדי נפשות היו מכניסין אותן וכו' ולא הגיה עליו ר"ש לריא
 ז"ל ולא בהוב' י"ס ולפני אמרה הוא צבטלי אצל הר"ר יוסף ז"ל ג"כ מחק מלת את העדים:
 ואומד משמועה עד מפי עד. הא"ל דפסולי נמי משמע ועד מפי עד דבני ממונות
 וכדתיך בפירקין לגטיל א"ש פלוני אמר לי שפיט חיוב וכו' וכן מאומד דלמעט מדיתה
 דמתני' דלמדין דבני ממונות ל"ר האם לתודים הוא דלמעטין ליה הכי דלמדין צבטיה
 נמל האחר בן הגמליים ומלא נמל הרון בלדו בידים שזה הרון אפ"ס מתני' את'
 אפילו כרובין אפ"צ דפסולי דבני ממונות אמרין להו לעדים דלמדין נפשות כדי להרבות
 דברים כדאיס אצל דבני ממונות לא איכפת לן להיך עליהם כ"כ אפ"צ דפסולי אפינן
 לבני ממונות כדאמרין: שבין מצינו בקין שהרן את הבל אחיו. כך הגיה הר"ח
 יוסף ז"ל וכזה שפיט ל"ג שהרן את השל החי: מושלך על העצים. וכי
 צבטיה רבה פרסה כ"ב והוצא בילקוט צבטיה רמו ל"ה ק"ל דמי אחך וכו' לעלות
 למעלה לא היה יכולה שהרי עדין לא עלתה לם נמא ולמעלה לא היה יכולה לעמוד
 שעדין לא קבר שם אתם ויהי דמו מושלך על העצים ועל האבנים י"ל: ולהגיד
 גדולתו. ס' ועוד לך נבאל יחיד להראות לדורות הבאים גדולתו של הקב"ה
 שכותים אתם הראשון כולם טעונות שלה היה חתלה אלא חותה אחד: חותם. היינו
 אותו גדול שהאורה חקוקה זו: שובע כמה משבועות. כל המצטעות שאלה שובע
 ע"י כרול אחד כולן דומין או ליה רש"י ז"ל: והלא כבר נאמר ובאבוד רשעים
 גנה. ביד צפרק שבעה עשר להכות עדות:

רש"י ז"ל דרבה מפרש לה להא חסילי להרבות דחקירות קאי וס"ק מה בין חקירות
 לצדיקות חקירות היכא דליכא אלא חרי סכדי אמר אחד חיי יודע עדותן צבטלה
 צדיקות אמר אחד חיי יודע עדותם קיימת וה"ל לשייטס דה"ל עדות המוזמת צבדיקות
 ואפילו בחקירות משכחת לה לומר אחד חיי יודע עדותן קיימת וה"ל כיון דליכא
 תנאה סכדי דלפטר לעדות שחקייס בסיים ומסוס שלישי לא כפסלי הקך דללא כ"ח
 העלמא דלומר כפי' למכות דמנא אחד מסוס קרוב או פסול עדותן כפסלי אפילו מסס
 שלשה כך ס' רש"י ז"ל והעלו התוס' ז"ל דיש לפרש דהא דקאמר עד סיזומו שלשה
 ליינו כשכחו עדותן אבל אמר אחד חיי יודע כמנא אחד מסוס קרוב או פסול דמי
 דלמ"ס חקייס העדות בשאר זל' עקוצא עדותן צבטלה ועכא בשאמר אחד חיי יודע
 כמנא אחד מסוס קרוב או פסול דמי עדותן צבטלה ר"ל עקוצא אלא אחוה כר"ס דהתם
 דלומר חקייס העדות בשאר זל' מתוס' ז"ל בהרבה הלפון מעם וקסה לע"ד ללא
 אשכחן דלומר ר"ס התם הכי אלא ר' יוסף הוא דלמך הכי וחס אין עמות ז"ע לע"ד
 ורש"י לא הגיה צבטור הוה דבר: עדותן במלה. כל עדותן צבטלה שותלמוד הוה והן
 פשוטין: אחד חקירות. ירושלמי ס"פ האבס טלום: בזמן שמבחישיין זה את זה.
 ביד ספ"א להכות עדות ור"ס שני וס' ג': א אחד אומר בשנים בחדש וכו'.
 ס"ק דפסחה ד' י"א ויהיה נמי בר"ס בן סויר: שזה יודע בעבורו של חדש וזה
 לא יודע. הקבו תוס' ז"ל ופ"ח הינו לייק מהכא בר"ס פ' בן סויר צבדיני נפשות
 אזנין בתר רובא דרובא דליכא עשו צבטורה דליכא שלשה בלא אחוה כר"ס דהתם
 אחד וי"ל דאם ליהת ללא אזנין בתר רובא ס"ל חומר ומניד במאי דקאמר א"כ
 דהיי' כבר הוכחנו מידי דהוה אהתד אמר צבטלה. ואחד אומר ב' דלפילו כוונו ליום
 אחד עדותן צבטלה ולא אמרין חד טעה בשני עשירי משוס צבטי עבדיו לא טעו לישי
 דלמדין צבטלה צבטלה אומר דלמדין צבטלה אומר דלמדין צבטלה אומר דלמדין צבטלה
 אומר צבטיים ואחד אומר ב' עדותן צבטלה אלא אחד דבעו למחי' בני שעות אצל
 וחמס כוונתה דלמדין ור' יהודה הוא הכא דבני ימים כולוהו מודו דעדותן צבטלה. וס'
 צבטיים ע'ה אחד אומר צבטי שעות ואחד אחד אומר דלמדין צבטלה אומר דלמדין צבטלה
 אחד אומר ב' והאחד אומר בתמס ס"ל עדותן צבטלה דמס לא טעו ור' יהודה
 ס"ל דלפילו ב' עדותן קיימת דלמס טעונס אלא ב' שעות חסר משוס ומעשה דעדות
 צבטיה או דבצבטיה כי סוי או צבחתל שתיס או צבוק שלס ומדי מניינו קטטי כן שעות
 חסר דלמדין אלא אחד אומר צבטי שעות ואחד אחד אומר דלמדין צבטלה אומר דלמדין צבטלה
 אחד אומר ב' והאחד אומר בתמס ס"ל עדותן צבטלה דמס לא טעו ור' יהודה
 ס"ל דלפילו ב' עדותן קיימת דלמס טעונס אלא ב' שעות חסר משוס ומעשה דבאי
 עדות כי סוה או צבחתל שלס או צבוק חמס וחד מניינו קטטי שלס שעות חסר משוס
 ובצבטיים ע'ה מתדקן צבטי פירקין דחקירות אהו לומר כדאיס טעס ואי אמרה טעו
 אינוני כולי האו מנו למימר לצבטי לזויס אהוט ולומר להס עמנו הייטס צבטי חמיסית
 מנו למימר צבטי רביעית אבל עשיית ומסי דיבטיין לעדיס כל זמן עשותיהו לר"מ
 כדאית ליה ומי שאומר צבטי שעות ומנין לו סהי שעות נפגו ודמי
 שעות לתחרוי וחס אמרו לו כל ד' שעות עמנו היית הרי הוה יוגעל שלס זכאי דיבטיין
 ליה לקמיס ב' שעות ולצבטיה ב' שעות ואי מונוי ככולוהו חמס הרי הוהס ור' יהודה
 כדאית ליה וחס אמרו לו כל שס שעות עמנו היית הרי הוהס ע"כ בקילוי: אחד אומר
 בשתי שעות ל' וכו' גמרא אמר רב שמי צר אפי לא שנו אלה שעות דלמ"ס כפי
 אינוני צבטי ומ"ס לא טעו אינוני צבטי אלא אחד אומר קודם הן השעות ואחד אומר
 לאחר כתי או אפילו כתיך הנין עדותם צבטלה דקימין כוכבא ור' חין לקמיה צבטי
 חתמה כתיך טייס זרחת: אחד אומר בשלש ואחד אומר בחמש עדותן
 במלה דברי ר"מ ר' יהודה אומר וכו'. כך נראה טייס הנראה שס צבטיים
 וכמו שכתבתי וכן נראה ז"כ מן הירושלמי לפירקין דפ"ק דפסחים וכתבתי שס. אצל
 ביד ס' שני דלפילו עדות כזה מהיר"ק ז"ל ופסק כתיך ע"כ משמע ז"ל סה הוה גמ'ס
 דברי ר"מ וכן נראה ג"כ מהו"ס: אחד אומר בחמש ואחד אומר ב'. וכו' כתיב
 שס ב"ש לוריא ז"ל. מנאיה בגליון שאלת פירך לפני מהר"ס דמס"ס נקס ס' ו' שהיא
 מילתא דפסיקא דלפילו אחד אמר צבוק חמס והשני אומר צבחתל ז' אפ"ס עדותן צבטלה
 משא"כ בשס ולפילו שבעס וודע לו מהר"ס ז"ל ע"כ: ר' יוסף יוסף ז"ל אומר אחד מן
 מהק המלות. ואמר כך ר' הגיה צבטי המססה היו מכניסין וכו': אומר אחד מן
 העדים יש לי ללמד עליו זכות משתקין אותו. ללא דלי יוסף ז"ל יודע
 דלמך ב' אחד דיני ממונות צבטייתא בדף ל"ג שונה לכות ואינו טענה לחובס אבל
 רבין כפי' דלמ"ס דקמר מסיס למות זל' אהו לכות ואינו טענה משוס דמאיאי כנוני
 צבדותן שדומס שנתחברו בו סן יגמר דיני לחובס וייצא זה עדים להיזק ומיטרה לא
 מנו סדרי להחר כדי לבזר ליתן טענהו טעו אינו חוזר ומניד הלך לא ינעס אפילו
 לכות: ובושיבין אותו עמהם. כך הגיה הר"ר יוסף ז"ל: ולא היה יורד מישה
 כל היום כולו. ובגמרא רמי והאיתא ס' ש' ממס צבדיו לא סה יורד משס אפילו
 ומחרן לה שות' למחיי' דמיורי צבטלה מלאו ממס צבדיו אבל אס וס ממס צבדיו אלו
 יורד משס לעולם. וביד ס' עשירי להכות סנהדרין ס' ח'. וכזה שס ואפילו אמר
 סדיון עמנו יש לי ללמד על עמני ומשנין לו ועולה להנין והוא סייסיה ממס צבדיו
 ובפי' להכות עדות ס' ח': ד' צבטי ס' רעו"ל לר' הגיה ממס צבדיו אותו מעבדין
 את הדין וכו' וצבטן מהמססה נרסיין במשנין דמיורי למחיי' ר' לא הוה שרותין יין כל'
 היום. דלמך קרס ולרוחיס או סכר ששוסקסו צרוו של עולם דיינו דמי נפשות אל'
 יסתכרו: ובושיבין ונורנין בדבר כל הלילה כ"ל. וצבטן מהמס' ז"ל ס' ח' מהמס'
 כל אי ופי' עס זוג עס עמנו צבטי ע"כ. הגדה הר"ר יוסף ז"ל הגיה
 ומתדיין זוגות וממעטין צבטל ובמססה זל' אהו שותן יין כל היום ובוסליו ונותין
 צבדי כל הלילה וכו' המססה אומר אני הוא המססה וכו' אני הוא המתייב וכו' ואס עשו
 צבדי סופרי דייניס מטיכין וכו' ואס לאו עוונדין על המנין וכו' ומלות ואפילו י"א
 מוכין ואחד עשר מתייבין ואחד אומר חיי יודע ממקס קבז שלא מלא אהוט בכל
 הספריס. דיני אלו עס אלו עד וכו' את דברי מהמנין: ולמחרת בושבו מין ובאין
 וכו'. י"א דיני ממונות ד' ל"ד: אם שעו ברבר וכו'. לטון הרמב"ס ז"ל כפי' ז"כ ואס
 טעו צבדי ולא ידעו מי סס שחייבו או יוכו מעשה אחד טייסיס אלא סאלת
 כמו שבלמנו הרי סופרי דייניין מטיכין אותן שחייבו אמר אינו עדות צבטלה ס'
 צב

פרק ה היו בודקין אותו בשבע חקירות. אסדרה דמתני' דפ"ק מימיס קאי
 אמר שאיימו עליהס היו בודקים אותם. ואיתא צב"ק דפסחים ד' י"ב:
 באיזה מקום. שנו היא ומעלת הליאי את כל החקירות להמוס דללאו הכי לא
 מיתומי רש"י ז"ל. ועל מה שכתב ז"ל ואיסי מעלין על לן וכו' הגיה הר"ח ז"ל ואני
 אומר אפילו אס יעלו על לן להיזמן לא יוכלו להיזמן אס יאמרו העדים צבטלה כדחס
 סוה הממסה ויצאו המוימן לומר הלא צבטלה כדחס עמנו סייסיס יוכיזן לומר פטינו
 צבטורה ויצא ציול אחד לפניי סוה הממסה או להחריו וזכאי סס פטורים צבטה
 טענה דרובא דליכטי טעו צבטורה דירחא כדלקמן וסמ"ה לריבין לומר צבטה יוס וכן
 להבין. והתוס' ס"ק דפסחים דף י"ב הרשו עוד תירוטיס ע"כ עכ"ל ז"ל: באיזה שעה.
 עיין גמ"ס לקמן ס' ג': את מי עבד וכו'. ביד שס צבטלות סנהדרין רפ"ב ובס"א
 דלהכות עדות ס' ד': ב מעשה שבדק בן זכאי. וכו' מעשה דלריינה סוה
 ויתיה צבטיס ס' אלו נעורה דף י'. ובגמרא ס"ק דמלתין ד' ס' בן זכאי סוה ר'
 יומן בן זכאי ותלמיד הייסב לפני רבותיו דייניס סוה ואמר האו מילתא ואסכתה להו
 טעמיה וקצוהו במו בן זכאי ע"כ סופיה קרי ליה. ובחולין ס' אלו כרפות דף י"ב
 אמר עולה בן זכאי אומר וכו' וכזה שס רש"י ז"ל לא ידענו מנו. ולע"ד שאלו סוה
 דצב"ק אלא ח"כ מנאיה צבטיי' וז"ל ביד צבטיי' וז"ל שעת סהה. וכו' סהה סוה.
 ובס"ד מיתות דף ס"ב גס דפ"י מבי' ד' ס' אשכחן חני ר' זכאי קמיס דר' יומן.
 ובס' המותיין יין דף ע"ה אשכחן צבטייה ר' זכאי משמו של ר"ס: המרבה
 בבדיקות הרי זה ע"הפ"פ כך הגיה הר"ר ז"ל: עוקץ. מקוס חבורו לילין
 ובדק את היו שוסקין חקירות או חירות. וזמרינן דף פ"א להדי דיין בן
 זכאי כסר ליה צבטיה הכהנה מקפלו ומיטו עדות אמת היו ועייל לכפה: מה בין
 חקירות לבדיקות אלא שבחקירות אמר אחד וכו'. כך אית דגריס ועיין גמ"ס
 ס"ק דצ"ק: הג"ה ח"ל הר"ר יוסף ז"ל אלא שבחקירות אמר אחד חיי יודע וס'ס
 אומריס דן את יודעין עדותן צבטלה ובצדיקות אמר אחד חיי יודע ואפילו וכו' צבוק
 הספריס מנאלי כנרסס חן אלו יודעיס עדותן קיימת ע"כ: אפילו עליס אומריס אין
 עדותן קיימה ובצדיקות וכו' סייס אומריס אין חיי יודעין עדותן צבטלה וז"ל על אלה הגרסות
 כי לפי הנראה כולן פשוטות אך ח"כ מנאיה ס"א דגריס ב' שבחקירות אמר אחד
 אינו יודע וס'ס אומריס אנו יודעיס עדותן צבטלה ובצדיקות אפילו אחד אמר אינו
 יודע וס'ס אומריס אין אנו יודעיס עדותן קיימת ע"כ: אפילו עליס אומריס אין
 אנו יודעין עדותם קיימת. צבטלה פירך מחי אפילו סייס אומריס פשוטא כיון
 דאי אמר אחד חיי יודע אשמעטין תנא דעדותם קיימה כי אמרי חריזו מני קיימת
 סה אפילו אמר האחד חיי יודע מחי רבותיה כיון דלמך חבדו אינו יודע זה לא מעלה
 ולא מוריד ומשני דף שס דלרסיס קאי וס"ק בחקירות אפי' שסיס משלס עדיס שאלו
 להעיד אומריס ידעו ואחד אמר חיי יודע עדותן צבטלה כמאן כר' עקוצא ור"ס
 דלמך צב"ק דמטות עד סיזומו שלשה חסר רבא וחס עדותם קיימת קתני אלא אמר
 צב"ק ס"ק אפילו בחקירות סייס אומריס ידעו ואחד אמר חיי יודע עדותן צבטלה ס'

מיתות מדקא פליג ר"ש בסופא ט"ז דוקא קתני וכדר יומא דתנן כל מעשי יום
הספורים האזור על הסדר ואם הקדים מעשה לחברו לא עשה כלום משום דחוקא
כתיב ביה וסדר התמיד דתנן זה סדר התמיד אלא דלכא מלך דס"ל דיוא למוזיא
בעלמא ולי חסיד לית לן צב: רש"א שריפה וכו' ור' ישמעאל נמי ס"ל בצרייתא
בגמרא דשריפה חמורה וס"ל דלית כותיה דסיף קיל כמו שכתבו תוס' וז"ל נדק ל"ג
וכן ר' יונה ס"ל כותיה בצרייתא דתנן חמור מהרב. ופיין ב"ח כ"פ מעשי דפ'
קדושים: זו מצות הנסקלין הא דשריפה בצירוקן לעיל בית הסקילה וכו' ומשום
דכתי למוזיא כלות הנסקלין וההרצן והמסקן כילד הדך ונקט להאי והכי מס' לה
בגמרא. וביר רפ"ד דהלכות סנהדרין: ב מצות הנשרפין וכו' ע"ס סי' ג' עס
פס"ו סי' ג' ד' ה: ב משקעין אורו כד' שלם ויהפך אהי ואלה תפול הפתילה על
צדו מנחה. וכדכב בספר נקה טוב בפרשת אמור סוף דף ל"ה צבט השקף מדלא כתיב
השקף צבט או השקף בצבד יש ללמוד כי הסרפה היא בפתילה של אבר שמדליקין
והרקס לתוך פיו ויורדת והומרת בני מעיו והיינו צבט דוקא שאין כאן אלא חומר
של ארץ וכלת עינים ופחמים ממש ע"כ. והגיה הר"ר יוסף ז"ל סדר קסא לתוך
הרכס וכתב כך מלאחי וכן כתיב לקמן: זה מושך אצלו וזה מושך אצלו.
פ' שי עזין ויורדת לתוך גופו וחומרת את בני מעיו. היה דרבי הכי ויורדת
וחומרת את בני מעיו. ובשורקן כתוב יש גורסין וחומרת דלית כלומר מהממה כמו
לחם המזרח. וכן מלא רש"י ז"ל צבט פורתא אה פיו בצבת
שלא בשוברו היה דרבי על כרחו שלא צבטו. והקשו תוס' ז"ל בסופא פ' היה
טובל דף י"ג דמ"ג דהכא קאמר ר' יהודה שהיו פותחין את פיו בצבת בסופא
קאמר ר' יהודה דלצבטם כל ביבול מטיילין לתוך פיה שם נמתק מגלה מערערת זוהי
ומסקין אותה בעל כרחו. והרלו דבני כוסם נמי היו פותחין את פיה בצבת אלא לאת
שפתיה אה פיה יוד רבי יוחנן: ופחות שזינתה מתק הר"י מלת אחת: שלא
היה ב"ד של אותה שעה בקי דוקוס היו כן רבי לכוהי צפ' רע"ז. ומלאחי
כתוב שהיה בנימי יחי הצדוקי. ובגמרא איתא דקודס לוס המשע שראה ר' אלעזר
צ"ד דקוד כשהיה כבר גדול עוד ראה מעשה אחר בימותו קטן שזה והיו בצרייתא
זכוריה כשהיה קטן ומלאחי קטן וכתב על אה וצבטו בת כהן ונתתה והקיסוה מורי
ומורות ושרפה אמרו לו קטן היית ואין מציאין ראה מן הכתן זכור ואמר להם הלא
מעשה התיקן במתא' ולאירו לו מפני שלא היה צ"ל של אותה שעה צדי וכתבו תוס'
ז"ל וחק ר' אלעזר צ"ד דקוד חור בו: ג' ניוול הוא זה אלא מביח וכו' כך
כתיב הר"י ז"ל: מצות הנהגתים בזה: פ' מעשי דפרשת קדושים: זה מושך
אצלו וזה מושך אצלו. ירושלמי כהנא צבט קומי רב תמן את אמר זה מושך
חילן וזה מושך חילן וכא את אמר זה מושך אלול וזה מושך אלול חילן תמן זה מלפני
וזה מלאחוריו ברם הלא קן מן ספרא דין מן ספרא ע"כ ולא ידעני אהיכא קאו תמן
את אהר דהא גם לעיל גבי מלות הנשרפין חק נמי זה מושך אלול וזה מושך אלול:
ד אלו הן הנסקלין גבי פ"א דהלכות ביאה סי' ד' ו': הבא על האם ירושלמי
הנהיגה הכה ותינה ברתות כיהא בצרייתא שהיא מביח קרבן וטור ותינה קרבן היה
לך מינה בצרייתא שהיא נסקל וחומר ונסקל א"ר יוחנן אבוי דר' חמישי להתריה את
אמרת טאם התרו בו משום אהי א לוקא משום אה לוקא יתרו בו משום אהת אה
אמר רבי הפתר בצנייה ע"כ: העובד ע"ז ביד רפ"ד דהלכות עכו"ם: והנהו מורעו
למושלך. קבני התי מושך לאו ע"ז הוא וכו' לשון רש"י. אמר המלקט ר"א
ב"ש היה וז"ל דהא יצת וקוטע רגליו פסור א"ר העביר מרעו לשאר ע"ז ואין
דרכה בזה לא מתייב דמולך דוקא כתיב שמו מושך: ובעל אורב פ"א דלמלתין ד'
ג': והמביח לפינן את רבין דקאמר דכחה ממתית מה להגן בצקילה אף כן בצקילה
ומתני' דלא כר"ם דכבר מדיח מיתחו צחק בצרייתא בשלי פ' בההקטן. ערוך צבט
ירושלמי מסות בקול נמוך. ובלשון הדיוס מדיח בקול נמוך. ובלשון
טעירושלמי טעירושלמי כתוב בדרך מסות בקול נמוך. והמדיח בקול נמוך ובלשון
הדיוס מסות שאמר בשלשון נמוך נעשה מדיח ומדיח שאמר בשלשון נמוך. והמדיח
ומסות שאמר בשלשון הדיוס נעשה מדיח ומדיח שאמר בשלשון הקדש נעשה מסות ע"כ
והכי איתיה בנמוקי יוסף: והמבשרף דלא כר' יוסי הגלילי דלמא בצרייתא מתק
בסיף: הבא על האם חייב עליה. בגמרא מפרש דהכא נמי אית קרא להלוק
לחייב שתי חטאת לרבין לרבין כההו סוף ג' וביר פ' שני דהלכות חסורי ביאה
סי' ב': משום אם ומשום אשת אב. הא דלא קתני אשת איש משום דהכא
למא מיתה מייר. הוס' ז"ל: ר' יהודה אומר אינו חייב עליה אלא משום
האם בלבד. מתני' דלא כדודק הנה דברייתא דכבר דלא פליג ר' יהודה דהתק'
הלא לא היה אמו רבית לא היו או אינו חייב עליה הלא משום האם בצבד דיינו טעיה
ד' יהודה דלא היה לו לאביו אכסות בה הלך לא קריין ביה אשת אב וטעמה דר' יהודה
דמתני' דכתיב חקן היה משום אמו אהה נתייבו ולי אהה מחייבו משום אשת אב. אב
בני רש"י דכבולו עריות דכתיב בהו קרת וכתיב בהו סקילה איכא בהו חוק
הטות ואפילו בגוף אחד אצל בלתי רש"י ז"ל דכבולו עריות כתיב בהו קרת וכתיב
בהו חוק הטות ואפילו בגוף אחד ע"כ: הבא על אשת אב חייב עליה משום
אשת אב ומשום אשת איש. בגמרא אמר אבוי דר' יהודה פליג בצרייתא דמסות
השת אב אשת מחייבו ולי אהה מחייבו משום אשת איש וילין נמי מפרש: הבא על
בלתו וכו' מתייר פריך לחייב נמי משום אשת בנו והיך אפי' מרת כההו כבלתו
ובסי' ג' צבט בנו לומר לך זו היא כלתו זו היא אשת בנו ופי' רש"י ז"ל ולחייב נמי
משום אשת בנו דהא שני לאוין ובני שמתו הן ערות כלתך לא תגלה אשת בך היא לא
הגלה ערוסה. וסיים בצבט בנו דכתיב היא ומשמע היא האמורה צרישא דקרא והאי
דכר וכתב לחייב עליה אף לאחר מיתה ע"כ: הבא על הזכור אלו בשלש מלות כהא

לא ידענה אחאי אינפרוך למסדר למהניכו וכן כראה ג"כ שרבינו צבטו יו"ם ולא
חירן מאומה. ונל"ד דלפטר דסדר הנייה לאשמיטין דלע"ג דבני צא על הסמה
נסקלת בהמה על ידו כדי שלא יאמרו וכו' נצי משכב זכור אם נלמכד קטן או
השוכב קטן פחות מכן תשע אין נסקל הקטן מטעם כדי שלא יאמרו דלאמרי צבטמה
דו"ק. והר"ר יוסף ז"ל כתב ז"ל כהן ז"ל כהן פליג אלו אפי"ם שלא פירש על דבר משום
הלא נעשה צבטת המטה ע"כ והגיה צבט רוב הספרים צבטמה מה השאה לפי שצבט
לאדם תקלה על ידה אמר הכהן הסקל ועיין בספר לקח טוב ד' ג' בפרשת קדושים:
תקלה על ידו. ת"כ פ' קדושים פ' י"א: ד"א שלא תהא בהמה עוברת
בשוק ויאמרו זו היא בהמה שנסקל איש פלוגי על ידה. בגמרא אשמיט
קמייתא דליתא בגמרא דפטו מרב ששת איכה מתן דמפרש דמתיי סיפא את ט"ז
דליכא תקלה וקלון דקמי ויאמרו זו היא דהיינו קלון ונסקל היינו תקלת עברה
ומקמי נמי לרישא תקלה אלא לפי שצבטת לקח תקלה על ידה לפיך אמר הכהן
חסקל ט"ז דליכא תקלה גרידתי דוקא נאק צבט קלון כגון צבט על הכהן כההו נאק
נצי כושי תקלה איכה דבני נח מותרים על העריות דהא ליכא למימר הנה רישא
תקלה וכיפא קלון למימרה דתרייכו עינין דהא מדפיסא ט"ז והי ליה למימר אכא
דרשא אפילו קלון צבטת כמו שפירש. ולכתיב תנייתא דבעא רב המניא איכה
מתן דמפרש דסיפא דהאי תרייכו איכה ומתני' כולם צבטאל קמייר ורישא אשמיטין
דלע"ג דליכא אלא חלה קלון צבטת תקלה כגון ישראל צבט על בהמה כספור שהיו
מותר דליכא קלון שגינה ע"מא דכבר מנחה ותקלה ליכא ומתי תקלה דקמי צבטת
תקלה על ידה תקלת קלון קמי ותינה לוקמים הכי ולא רישא כתיבי וסיפא צבטאל
ודתי ליה ליהודי גמא דסיפא תקלה וקלון ורישא תקלה צבט קלון דההו יתן לה:
ד' עד שירפא את השם. ביד צבט פני דהלכות ע"ז סי' ז' ה: בבב יום דגין
יש ספרים בכל היום: דגין את העדים בכנוי. לא כונו השם קאמר אלא צ"ד
מכתיב בצרייתא הקללה כלפי אחרים וכו' כדמת' רש"י ז"ל: יבה יוסי את יוסי לביי
קס יבה זה את אלוים דילפינן בגמרא מקרא וקובץ סם נקבו סם עד שיקבו סם כשם
יכס פלוגי את פלוגי או יקלל סם פלוגי את סם פלוגי. ובגמרא חסיק דהאי יורב ליכא
דכרוכי היא דלמא קרא יוקב ויקלל למימרה דוקא קללה הוא ופרסינן דלמא עד
דעבד תרייכו פירוש לפרש החיותות ולברך אכל אהרא לא מתייב ומטי
לא ס"ד דכתיב הנה את המקל ולא כתיב הנה את הסוכר והמקל שמה
מינה דלמא הוא עוד בגמרא בשלשן שני אמר רב אחא בר יעקב אימי
ברך עד שיברך שם המיוחד של מ"ב אחיות אלא שם של ד' אחיות
ג"כ שם הוא ולא חסוקי שם בן שתי אחיות ועל הכתיב כגון אהי' שדי ככחות כלונתא
ד"מ ורבין בצרייתא בגמרא ד"מ מרבי ליה מאי כי יקלל אלויו דהיינו כווי אמתים
ואמרי על סם המיוחד במיתה וכו' הכתיב דליכא דליכא. והכן נמי בספא בלונתא במתני'
דכ"ס שבעות העדות: ושואלין ליה ומיירין את הגדול שבהן וכונה היה צעני יותר
וכדגריסין לעיל פ"ג: והדריינים עובדין על רגליהם ב' וכתיב הר"ן ז"ל בפרק
שבעות העדות דף ס"ו ע"כ שם הרשב"א ז"ל דגמ' ענה ומתני' צירושלמי. ר"ש
בין לקום אמר מכלל דליינן עקבו עקבו כתיב עומדין דייטש דין ע"כ. ובין שכן
ה"א לדיינן שומרי דייס מעומד דייטש דייטש דייטש דייטש דייטש דייטש דייטש
אומר אף אני כמותה. גמרא אמר ר"ל ש"מ אף אני כמותה כדכר דייני ממוות ודיני
כפחות מן ההורה ומעלה הוא דעבד רבין דייני ממוות ודיני נפשות שהריכו כל
העדים לפרש עדותם והכא צבכתי וכו' לולא לפשר דייטש ע"כ ומפני כבוד ה' אלויה
הדאורייתא לפרש קטלין ליה כהן אפי' כתיב וכו' בגמרא פכול עד שפרשו כולם אלו
הכא משום דלא לפשר קטלין ליה לגמרא צבט העדת עדים. וכדכר בגמרא יוסף וכן
גבי עדים וזמנין אס אחר בעהדי האחד אמרו לפני הדין מעיד כך כמו שבעיד חנך
ואמר היה או אין דשטיס טעם אחד בשלש אולין וישן בזהו כגומר שאין בי הקשת שפתי
חייבין כדאמר רבא שתי עדים זוממין ושלש אולין וישן בזהו שפתיים שיש בהם מעשה וכוילין
שתי אחיות אלו מאותיות הגרון הם שאין בהם הקשת שפתיים שיש בהם מעשה וכוילין
שכן אפילו כשהיה כהן הקשת שפתיים שיעיד ממש צבכר כל מה שהשעיד חצרו לא חשיבין
ליה מעשה והארכתי בה אפי" דקאמר לה צבט גבי מושך ז"ל והוא מביאר יותר שם
מעשה כדי לברך מילתא דרשא דהשת עכ"ל מנחם יוסף ז"ל והוא מביאר יותר שם
צבט אלפס ומילתיה דרשא איתא בגמרא צבכרין דף ס"ה אלא שרש"י ז"ל לא גריס
ישבם בזהו אלא ישבם בריהו וכן נראה דגמ' הוס' ז"ל. וכתיב הרמב"ן ב' המלכות
שרש"י ז"ל אילו ראה גרסת רביו האי גאון ז"ל ורב אלפס ז"ל היה חורר בו ע'
שם: והשלישי אומר אהי כר' עקבא דלמא צב"ק דמסת מכות מה ששים עדות
השת אף שגמ' עדות אחת הלך דקדיין ליה לשלמי צבדייהו דלי מהזמי או מתכחי
בשלישן סהדותיו. ובטיה היה צב"ק פרשה ז"ל דפרשת אמור: ו העובד עבודה
זרה הוס' פ' השות והמעשה דף ק"ו. ובגמרא רמי לה רבה רב המונה עובד
אומר אומר לו והא אן חקן משום אשמיטת האומר אלך ועבדו לך. ופי' רש"י ז"ל
אומר אשמיטת משום אשמיטתו ונתינת חייב מיתה דנפקא לן בגמרא מלא תאכה ולא
תשע את אהה ושע עיני מיתה. נקד ועבדו אפי"ם סבל עמו עם אחיה דליכא
למימר הכי אחיהם לא חלו ואיחו אמר לא ליוול חייב מיד. ושני ליה רב המנהיג לרבה
דמני חייב מתני' דקמי עובד אן אומר לא חייב חייב עובד אפי' חלטה אלא בעבודה
עד שצבטתו עליו כל מה דלא פלח ליה אן כאן אהה ושע ועיפא דמשמע דאמריה חייב
שקבלו עליו לאלוה מיד דכיון דלמא אשמיטת אפי"ם אפי"ם חלטה או לא פירש
בדלו חייב מקבלו עליו אלא בעבודה וכו' איכה בגמרא שניי אחריי ורבינא חסיק דלא
זו אף זו קמי' אהד העובד ואהד חוובה וכו' ביד צב"ק דהלכות עכו"ם סי' ז'
ואפי"ם שאין לך עבודה בך בדיחא מ' ועבודת הללו שם ועבודת וקיסור יוסף
והשתחיייה חייב דכתיב צפ' שופטים וילך ועבוד אלוים אחרים ושתחו להם וע"כ
ובההו לשלם דכרעה קאמר דלי לכדרכה בכלל ועבוד הוא ובמך ליה והוא את האש
ההוא ונ' וסקלתם צבכתי עונם שמעו אחרים מן ח"ל לא שתהווה לכל אחר והאי
נמי אס חייב עיני לכדרכה הנהו לשלם כדרכה. יסול שמי מרש המגפך והמגפך
וכ'

מפ' בגמרא הקפא ניד ולא הקפא כלום דהוה נחמד הכי טובא . עוד אמרין בגמרא
 כל ימיו של בן סורר ומורה אינו אלא שלשה חדשים כלבד ואם הקיף וקץ אש"י ללא
 מלו שלשה חדשים וחי מלו שלשה חדשים אש"י ללא הקיף . ירושלמי ובי יוד איש
 מלומדי הוא עושה איש משיוד מלומדי הוא מיד מתאחזקתם הכף משל בשל סורר מפנים
 סמריה הקפא מנחן ע"כ ובי' איתא בגמרא ובי יוד איש מללא לתיב וכי ירשע
 דמיס ביה נמי איש מויד ומורע ואין קטן מויד : שנאמר כי יסה לתיב בן כתיב
 ה"ר יוסף ז"ל כלל הספרים לא מלאחי מלח בן השניה : בן ולא בת . גמרא
 תיב ח"ר שמוען גדון הוא שתחא בת ראייה להיות כבן סורר ומורה שכלל מליין
 חללה בעצירה וכשתיא זוללה וסנאחא בקטנותה סופה שלא תתא לאמוד עומדת בפרשת
 דרכים ומגדלה הכריות לעצירה בשביל אהן אלא גזרת הכתוב י"ל לא בת :
 ב מרמימר בש"ר י"ס תרמימר בתו בראש אהן הערוך [גמרא] בטיה ומפרש בגמרא
 שהוא הוי מנה דמדכפל ר' יוסי ביי שמעין דכפל נמי בצמר : אבל בחבורת מצוה
 ואשילו שכל המזונין סריקים : אבל שפטרי חסידים אשילו שכלל מרמימר צמר
 אינו נעשה בן סורר ואינרדיך לאחשושי' לרמימר דאשילו שכלל מרמימר צמר
 חסר כתיב מנהמה סהורה והלימו לרמימר מצמר עופות ממאיה פסור מקום דלתי
 שומע בקולו אל מקום דכותה סהלים בעופות סהורים מוחיבי : אבל שכלל ומעשר
 ראשון שלא ניפלה רוחותיו ומעשר שני והקדש שלא נפדו אית דלא
 גרסי לה ובגמרא שסקא ליתא וגם בירושלמי ביהא כלל וגם הרמב"ם ז"ל לא הוסיף
 גם ב"ל דהלכות ממרים . וגם ה"ר יוסף ז"ל כתב לא מלאחי זה בכלל הספרים
 וז"ע ע"כ : אע"פ שאין ראיה לדבר וכתב הרמב"ם ז"ל גם כפי אהילה זו סהורה
 ואבל ברשות אחרים . ואשילו לא אהן ברהוה בעלים עמון רש"י ז"ל : עד
 שיגנוב משל אביו וכו' וסוף פ"ק דקדושין דף כ"ג והר"ם שם דף פ"ג : ד היתה
 אביו רוצה ואביו אינו רוצה אמו רוצה ואביו אינו רוצה כי הנה ה"ר
 יוסף ז"ל . ירושלמי ח"ר ירשיה שח' יד זעירא משל אש"י ירושלים שלשה קן שלם בקשו
 למחול מוחלין וכן סוטה וכן סורר ומורה וכן גמרא על פי ב"ל . סהורה אלא
 מתיחא הוא ושבעה אית רוחה להסקוהה סברין מימר עד שלא נכתבה המלה אלה
 מימר ואשילו משכחנא המלה ובשלא נמחקה המלה אהל אם נמחקה המלה לא
 נדא . וכן גמרא אלה דתימא שלא להכרו אהל להחירו לא היו מחזיקין אותו ויש על
 וכשכתי אהל ר' יודק בן תיראל לנתיב לוי שנים הויה לוי על אהל לא היתה לוי על
 וכן גמרא לא הויה לוי כתיב שלא ירבו מלחוקות ישרא' ע"כ : אם לא היתה אמו
 ראיה לראיו . גמרא מתי אינו ראויה אולימא חייבי כריתות וחייבי מיתות ב"ד
 סוף סוף אהיה אהיה הוא ואימיה איהיה היא דלא בקרא לא כתיב אהיה אהיה אלא
 אהיה ומשני אלה ביהוה אהיה בקול ומראה קומה קאמר ומתיב נמי ה"ר וס' ז"ל
 יודק בן סורר ומורה לא אהיה ביה עמוד להיות אלה דרוש וקבל שמי ויהי נמי ע"כ
 רש"י : אינו שומע בקולו . דהא כתיב קרא תירא הוא דמתיב למיכתב והוא
 אהיה אל שער העיר הויה וסקנה דכתיב בכל שער נסקלים וכו' לא מדי אלה כל אורך
 דכתיב וכו' דרש"י . כפי רש"י ז"ל ואש"י שרואין שאין מקיים מנחות סתייס רש"י ז"ל
 מיכו אינו שומע בקולו וכתב הספרי לטובא ולמדרש בדעת אהיה קאמר
 דלא שמע דהא קרא תירא כתיב כדאמרין בגמרא : ומלקין אהיה כפי
 שלשה כלומר יבואוהו כפי שלשה דיינים והדיינים יחייבוהו מלקות וילקוהו שלוש ב"ד
 כשא' הולקיך מלקות כפי שלשה ע"כ . ותימה בפ' גמרא הדין דף מ"ח : ואל
 משגבמך ריבוי וכו' ירושלמי דכחות פקע נפשה ד ה בן סורר ומורה גידורו ושה
 שם סופר . גמרא תני ר' יוסי הגלילי אומר וכי מפלי שאלו לא תרמימר צמר ושה
 חזר לכו יין האמלקי תורה יאל לב"ד לנסקל אלה הגיעה תורה לנסוף דעתו של בן
 סורר ומורה סוף מגמר נכסי אביו ומצקן לימודו ואינו מואל ויואל לפרשת דרכים
 ומלמסיהם אה כריתות אמרה תורה ימות ואלו אהיה נוסחה ולמדש דבשעת אהיה קאמר
 להם והבאה לעולם ולדיקים רע להם ורע לעולם סקס לרשעים רע להם ורע לעולם ולדיקים
 הגאה להם והבאה לעולם פורר לרשעים הגאה להם והבאה לעולם ולדיקים רע להם
 ורע לעולם ע"כ וכו' רש"י ז"ל שקס לדיקים הגאה להם והבאה לעולם ע"כ פנאי
 לטובך בתורה ובמנות ע"כ . ותימה של פהיה סקס סקס מפני שתחא דעתן מיוספת עד
 כלן . פ"ר אהיה נראה דקאי אדיקים : במוס לרשעים רע להם וכו' קאמר בפ"ד
 אמאי אינרדיך למיתב האי בבה ח' מדיוקא דסורר לרשעים הגאה להם והבאה לעולם
 מתשמעא ספיר ובגרייתא דר' יוסף הגלילי דתיא בגמרא כדתיכנה לא תני לה להאי בבה
 דכוס כמו שהרייתך ז"ל ע"כ : ר אה ישי לו דמים חייב ענוו האב וכו'
 כתיב רש"י וכו' רש"י ז"ל אהל הרמב"ם ז"ל פי' וז"ל כהא מתחתרת את סיכר
 תתיב בעת כניסוהו ולא יחי סם עדים שאו דמו מותר כמו שנאמר אין לו דמים והוא
 עשור מדמי חנית ואם סיכר אוהה בלאהו וכבר פנה ללכת לדרכו שאין מותר להכרו
 את יס סם עדים כמו שנאמר דמים לו הוא חייב בדמי חנית עכ"ל ז"ל . בסק' פי' רש"י ז"ל
 שאין לרם את ומשלם . אמר התלמוד פי' רש"י ז"ל ואש"י שניצל פסור מן ההלכות
 דקיימא לן חייבי מיתות שונגין כגון שלא הויה כפי ח' מלמנין מן שם סהורה
 אש"י שאין נהרגין וביד פ"ס דהלכות גיבס ובסור ח"מ כולה מתיב : עד סוף פ"ה
 כסומן הוי"ט : ז ואלו שמצילין אותם בנפשם . פי' הרמב"ם ז"ל ר"ל נפש הרודף
 זיין בספר קרבן אהין פרק ד' דפרשת דקדושים . כפי רש"י ז"ל וה"ם לכל חייבי
 כריתות ומיתות ב"ד בעצרות וכו' . אמר התלמוד הכי איתא בגמרא בגרייתא וכו' רש"י
 ז"ל ותא דמתיב ממי הכי ס"ל מדלא קא רמינא סתמא אסתמא אלא תני ה"ר וכו'
 לכל עניות ע"כ . וכן גרסינן בגמרא בגרייתא ואם כבר נעשית העצירה אין מליין
 אחס בנפש דקרא אפנימה סקיד מדגני כפי עניות ולא בשאר עניות וכו'

אפנימה לה . וכן חייבי לאוין כגון כהן גדול שסיס רודף אחר אלוהים אין מליין אותה
 בנפשו של כ"ל אש"י דליכא פנה דמשיי לה חללה מאוס חייבי לאוין לא יתנו להלין בנפשו .
 וביה פ"א דהלכות רוחה ומורה נפש סי' י' ו"א : אבל הרודף אחר בהמה .
 פי' לרבעה : והמחלל את השבת והעובר ע"ז . מחלל את השבת ללא כ"ל ב"ל .
 ועוד ע"ל דלא כ"ל כ"ל בן יוחי דסברי ניתנו להילוס בנפשו ועונשין מן הדין
 ומה פנה הדיוט יתן להלינו בנפשו פנה נבוה לא כ"ס ואתיא שבת לר"ל
 ב"רם חלול חלול מע"ו כתיב הכא מחללי' מות יומת ובע"ו כתיב ומרשך לא תהן
 להעביר למולך ולא תחלל . כפי רש"י ז"ל אין מליין אותה בנפשו וכ"ס שאר חייבי
 כריתות ומיתות ב"ד שאינם של עניות וכו' . אמר התלמוד ללא יתן להלינו בנפשו אלא
 מדבר שהוא עושה ויש בו קלון לנדרף כגון זכור ועשרה המאורסה או רוח דנסיק
 מקרא והאי דקקע ביהמס מאוס דלמיה לעניות וקקע נמי ע"ו מאוס דקד"ל תתיב בקל
 וחומר דכתיב לעיל ושה נמי תתיב ב"ל כדכתיב לעיל ומתוך :

פרק מ

ואלו הן הנשרפים . ביד וכו' פ"א דהלכות איסורי ביאה סי' ה' ו"בפ"ג
 דהלכות רוחה ומירת נפש סי' י' ו"א : אמאי קתיי והלו בוי"ו הכא
 ספי מאלו הן הנחנקין ועיין במ"ס ר"פ אלו עריפות . ובר"ר יוסף ז"ל מחק בוי"ו גם מלת
 שזינהה מקח : רוצה שהבה את רעהו באבן או בברזל . מלאחי מונה או בלחורף
 דתהן בסיפא וכן הנה הר"ח ז"ל : וכבש עליו . ז"ל : כיול כולד הכול . ובגמרא רישא
 רבוחא קמ"ל וסיפא רבוחא קמ"ל רישא רבוחא קמ"ל אש"י דדחהו כיון דיכול לעלות מזה ומה
 יכול לעלות מזה ומה חייב וסיפא רבוחא קמ"ל אש"י דדחהו כיון דיכול לעלות מזה ומה
 פסור . ואם כבש על בהמת חברו פלונתא דאמוראי בגמרא : שויסה בו וכו' .
 פ' כיול הרגל דף כ"ג וד' כ"ד וחמיר' . סהם מתיב לאו פסור משמה וחייב בעל הכלב
 לא איהא פסור דף מססה אמר רבא אה' תתא לומר המססה כלכו על חברו חייב
 סהור איהא פסור דכעלמו פי' שמך הכלב כל המססה פסור בעל הכלב מ"ס כל המססה אה' חבר
 וסינה זו פסור . וכתב גם הר"ח ז"ל דהאי דקאמר רבא חייב רב אלסם ז"ל מסקנה
 להשכתו ע"כ ובסור ח"מ סי' ש"ס . ובזוהר הכהנים פרק עשרים דפרשת אמור :
 הדין בן את הנחש ר' יהודה מחייב והבבאים פורמים . גמרא כשהמלאך
 לומר לדברי ר' יהודה הריס כהן צין שניו עומד לנכר כתיב פי' זה שש"ך מיתחא
 בסיף דכרי הוא כחוקע סכין בצננו דלא גרמא הוא דהוי כאלו הרגו בידו מיתחא
 פסור ולדברי תנאים הריס נחש מעלמו הוא מקיף לפיכך נחש בקיול דקין סור המיוק
 שמייה לכל בהמה וחיה כסור הן וסמכיה פסור : ועמדוהו למיתה קן מלאחי בכל
 הספרים עומד בעיין הרי"א ז"ל : ר' בחמיה פורמ' שרגלים ר' דרבר . ירושלמי כי
 מתיחא ר' נחמיה פוסק יחכמים מחייבין שרגלים לדבר , ויד פ' שעירי דהלכות
 מקי ממון סי' ח' ובפ"ד דהלכות רוחה ומירת נפש סי' ח' ומפרש גם הרמב"ם ז"ל
 דרגלים לדבר על דברי ת"ק וכמו שכתבתי בשם הירושלמי . ובגמרא יוסף מלאחי ר' י'
 תמיסה פוסק וחכמים מחייבין ואין שם שרגלים לדבר ושמא יש שם שש"ך במקום
 אחר כתיבת יד מלאחי מונה וחכמים מחייבים שרגלים לדבר אבל תימה שלא סוגה כן
 במשה דבסוף מיר ומתוך מה שכתבתי שם משמע דאוקמהו דירושלמי היא ולא גירסא
 בגמרא . וביד נ"ב בפרק דהלכות סנהדרין ובפס"ל : ב נתכוון וכו' פי' דהלכות
 רוחה ומירת נפש סי' ה' ורש"י ז"ל : וכתב גם פסור בסיפא וקאי חלבוה ב"ל וכו' לא
 הסור גולה ע"כ : פשור . אית דל"ג רק חד פסור בסיפא וקאי חלבוה ב"ל וכו' לא
 נכיו רק חד חייב בצבא דסיפא וקאי תמרי ב"ל דסיפא דליווא . וכן איה הרי"א
 ז"ל : ר' שמעון אומר וכו' . ס"פ סור שגנה ד' וכו' . ובגמרא מפ' דלרש"י קאי
 כדפי' רש"י ז"ל ופי' רש"י ז"ל : הא נתכוון להרג את זה והתרו . זו עליו דהתחלת ודאי
 הוא וברך את זה חייב דליכא סתירה על כן בריית אהי מתכוון על כן בריית אהי
 אומר וכו' והא דשביק ליה ר"ש לאיפלוגי בסיפא דקתני בה בדיא נתכוון להכות את
 הגדול והיה זה כדי להמית את הגדול והלכה על הקטן חייב אלוהא נתכוון להרוג את
 זה והיה זה כדי לחייב ומסדר לאיפלוגי דאוקיא דישא' ללא תימא ר"ש פוסק אכולס
 ואשילו נתכוון על ממנו והלכה לה על לבו ע"כ . פי' אהל אשתיא דקאי אדיקא דישא' זה
 ה"ה דכלי אנתכוון להכות את הגדול והיה זה כדי להמית את הגדול והלכה על
 הקטן ומת' לר"ם פסור דהיינו נתכוון להרוג את זה ממנו וליכא מו למיטעי ולממר
 דקאי נמי אנתכוון להכות על ממנו והלכה לה על לבו דלותר גוף אחד הוא . גמרא
 תתיב רש"י ע' שיתמר לפלוגי אהי נתכוון מ"ס דר"ם אמר קרא ורבר לו וקרא תירא
 סוף דס"ל למיכתב כי יסה איה שונה לרעהו וקס עליו אלא דלותר גוף אחד הוא . גמרא
 וכל קטע כמחאס על מחאס דמי ואשילו רובא ישראל פסור דמי דרבנן אהי לכו
 נתכוון לכו וברך את זה חייב ובפ' החובל ד' פ"ל אמרין דמי כיכי לר"ם נתכוון
 להרוג את זה והרג את זה פסור מקרא דורבר לו וה"ל ס"ל לר"ם נתכוון לבייש את זה
 ג רוצה שנתערב וכו' . בתוס' ר"פ כל הבבאים וביד פ"ד סי' ז' . כפי' רש"י ז"ל
 כדי שתקטנה מזה סקילם מחייב בה ור' יהודה אומר כוונתן אותן וכו' כ"ל . ופי'
 רש"י ז"ל כוונתן אותן לכיפה ואין לרד' לסקלם שלא להכריע על ב"ל כפי חייבי
 מיתות וכו' . ה"ם פי' גמרא הדין ד' מ"ה . ובגמרא ש"מ מיתרה לדבר חמור הוי
 מיתרה לדבר הקל דאי לאו הכי הדין דתתיבוי במיתה חמורה היך מתחייבו בקלא הא
 לא תתרו דבר הקל לו או נפסרתינהו לעניני אהל ליך מהכא סהי מותרת ומשני ה'
 ירמיה מהכא לא תיהך דלכא בנזאי עסקינן דתתרו בו וליפקי קלא ומשני ה'
 במשמע ודלא כפי' יהודה דאמר לרבי' שיתרו בו ויודיעוהו בחייו מיתה נהגה . והנה
 הרי"א ז"ל כל מלות מידוין דבמתני' ידונו : הנסקלין בגשרפין . אמ"ל דרובא דמי
 דתפסי כדקתיב נסקלים בנכרפים משמע חד נסקל אנתכרז בנכרפים סוכי אש"י לר"ם ידונו
 כוין בסקילה שסריפה חמורה וחכמים עסקינן דתתרו בו וליפקי קלא ומשני ה'
 לדין חיפוק לן משום דרובא נכרפים מינא לדיך דלמרח למיכל בתר מיעוסא נוסח

והוריש את בניך נת יועק לפניך על שאתם נותן חלק לדואג ואחיהו של לוי' מה אתם
 פוסק להסיר דעתו אמר להם עלי לסיים ולעשות רעים זה לזה והיינו התרועעו לפני
 רעות. תיהא סה ר"מ אומר האבטוס אין לו חלק לעוה"ב שנאמר ויבו את אבטוס
 וימיתו ויכו בעוה"ב וימיתו ויכו בעוה"ב תניא רשב"ל אומר משום ר"מ אחו ואחיהו
 וכל מלי ישראל שכתוב בפתח יום ה' לא חיים ביה ה' לא חיים ביה ה' יודעים: ק"ה דור
 המבול אין להם חלק לעוה"ב ואין עומדין בדין בגמרא צברייתא קאמר ר'
 עקיבא דאין להם חלק ור' יהודה בן בתיא משמע דמוסיף לא חיים ולא נדונין
 ומשמע דמתני' ר' יהודה בן בתיא הוא: אנשי סדרם וכו' האזי צבא כולם עד
 מרגלים נהגו בברייתא קודם צבא דדור הפלגה וצבר צבא דדור הפלגה נרסיק
 צבא דמרגלים וכו' אבל מחוק פי' רש"י וז' משמע קה' דגרים' צבא דדור הפלגה
 ברישא כתוב בספרים כפי' הוא וז' אלו ואלו הנבי' [דור] המבול ואנשי סדרם והחל
 כליג ר' נחמיו ע"כ ואי לא תימא דס"ל ז"ל דגרים' צבא דדור הפלגה ברישא מהי
 קמ"ל צברייתא ז"ל ברישא וצברייתא ליתא כלל לא לצבא דדור הפלגה ולא לצבא
 דמרגלים לא צמטתה ולא בחלתה: על כן לא יקומו רשעים במשפט זה דור
 הניבול דכתיב כי רכב רעת האדם ותפאים הנשי סדרם דכתיב וכו' רעים ותפאים
 רש"י ז"ל. ונלתיא שמאן הר"ר יוסוף ז"ל ממלת לא דין ולא רוח עד אצל עומדין
 בדין וכתב בן מלתיא צבא מלוח צמטת מלוח צמטת וצמטת צמטת דליקים
 ע"כ לא יקומו רשעים וכתב ספר מלא בכל הספרים. טוב הגיה אמרו לו נעדת לדיקים
 היום עומדין אצל עומדין הן בעדת רשעים. טוב מחק ממלות מרגלים עד מלות דור
 המדבר וכתב שכן מלא צבא הספרים. טוב הגיה שנאמר והכס עליהם הארץ ויאבדו
 ומזבזים בהם ר' עקיבא ומהך שאמר. טוב הגיה מה היום הולך ומתק מלת הזה
 וטוב הגיה ר"א אומר מה היום האפיל ויאמר אף הם מה אפילו להם נעדת ליבור
 להם: דור המדבר אין להם חלק לעולם הבא. גמרא צברייתא ר"ש בן מנסיא
 אומר בלין ק' לעוה"ב שנאמר ופדויו ה' יבועין פי' פדויו ה' ה' רשעים דור המדבר שנכדו
 ממתיב יבועין וכו'. ופיין בספר ק' טוב פרשת הקת ד' ל"ז ע"כ. ויאבדו מחוק
 הקבל לעולם הבא דברי ר' עקיבא. גמרא צברייתא פליגי ר' יסודא בן בתיא ר' רבי
 עקיבא דהיינו ק' כתיבא המתבקשת וצ"ל לעוה"ב סקר אהר דוד על בני קרח תשיבי
 כשה אודב בקס ענדך: ר' אליעזר אומר עליהם הוא אומר ה' במוית ומחיה
 וכו' והכין אמרו בויהר פרשת פי חזית ד' מ"ט: עשרת השבועים אינם עתידין
 וכו' יתנו חסדן חן טוב פ' ל' גביה פ' ו"ל וקשה לי שם טובא למד דיום הר"ב
 לגנאי כיון שיש לדורכו לשבח הנס אתם צברייתא פי' נדכתיב ויתם ה' מעל דמתחם בעוה"ב
 וישלכיה אל ארץ אחרת. בעוה"ב א"כ קשה למה צמטתה הכותב דרשנו מכיון היה כיון
 שיש לדורכו לשבח כר"ל וגם לר"א קשה מה ישיב צמטתה ויתם וישלכיה כפול לדין
 אלא ודאי הוא כפול ר"ל בעוה"ב ונ"ט גמרא נבקי' ר' יוחנן דרבינא וכו' הכי
 הפסוק מסייע ומקרא הוא דורם אכן ל"ל דכחוה דרשי קרא לשבח ונגנאו כיום הזה
 שחזר ומאיר על כיום הזה שהולך ואינו חוזר הא כמד הולך ואינו חוזר לארצו דק'
 עלמו וחוזר ומאיר לבתיא אחרת לעתיד דלא ליתיה בהחזיר ירמיה ומגן עליהם איהיה
 נדרש להם אפילוהם כמקרא חזרו ועל הם לא חזרו ואלו חזרו נדרש: לגנאו כיום הזה הולך
 ואינו חוזר כק' עשרת השבועים אינם חוזרין לפולם וז"ל ויתם וכו' בעוה"ב וכו' וישלכיה
 בעוה"ב זו דברי ר' עקיבא ור"א אמר כיון הזה נדרש לשבח גם באותם שנלו בתיא
 אפילוהם הקב"ה כיום הזה שחזר ומאיר ובהם נקיים ב' הכבוד מה היום הולך ואינו
 חוזר וכו' ומה היום חוזר ומאיר וכן חזרו לאחיהם כיום חזרו לאחיהם כיום חזרו
 והיו חזרו יחזור הקב"ה להאיר אפילוהם לעתיד ומה שאמר הקב"ה ויתם וכו' וישלכיה
 וכו' דבר צ"ל פרטים צמטת על איהם שחזרו ומגן עליהם יאשיה אמר ויתם ה' מעל
 דמתחם ולא נמשלו כיום הזה שאינו חוזר שחזר חזרו ועל איהם שלא חזרו ואינו וישלכיה
 אל ארץ אחרת כיום הזה שאינו חוזר וכל הם לא חזרו וצבא הקב"ה ז"ל יורש וישלכיה אל
 הזה א"כ גם ר"א דרשי קרא דמתחם וכו' וישלכיה כמ"ס אלא צמטת פליגי ר"ע
 ור"א דרשי דרשי ויתם וכו' וישלכיה בעוה"ב ובעוה"ב צבאות דור [פלא על] ויתם
 כיום הזה לגנאי מה היום אינו חוזר אף הם אינם חוזרים לעולם ודרשת לשבח מה היום
 חוזר ומאיר באיהם שחזרו ירמיהו ולכן כותב צמטת כיום הזה חזרו חזרו ויתם
 אף הם חוזרים שלא על כל עשרת השבועים וגם על צמטת אמר אלא דוקא
 כדאית דור שהרי כתוב כיום הזה שחזר ומאיר כן יאיר להם לעתיד לכן אמר צמטת ויתם
 מקרא אחד דרשי שיכול לדורם כל' אודברתא מסתבר שפי טעמיה דר"א דרשי
 תיבת כיום הזה לשבח ונגנאי צמטת אהר שם אם לא חזרו כיום הזה יאיר הקב"ה
 להם אפילו זה אצל לר"ע קשה שתיבה אחת דרשה בשתי כיתות דלאתה שחזרו צמתי
 וירמיהו לשבח וצבאות שלא חזרו נגנאו משה"כ לר"א דרשי תיבת כיום הזה בכה אחת
 והכפל של ויתם וכו' וישלכיה וכו' צ"ל כיתות גם אם ה' רז"ל כיום הזה עודם כיום
 היה צמטתה אכן אלו שמו מעשים וישונו יגאלם הקב"ה עכ"ל ז"ל: יורש וישלכיה אל
 ארץ אחרת צברייתא קאמר ר' עקיבא ביהדיא דאין להם חלק לעוה"ב זפי' רש"י
 ז"ל דהכי הוא עולם הבא היינו שלא יקבלם מיתה עם שאר גליות לפי שספרו צננות ארץ
 ישראל פי' משו לארץ ששמה שם חרי' [אמרנו על חד הרין] ובדבר הזה עובדי מרגלים
 ורבי פליגי עליה דר' עקיבא שחזר שאר צבאין לעוה"ב ור"ש בן יודא כבר אם נעביה תשובה
 גם הם ויחזרו ויש להם חלק לעוה"ב וא"ר יוחנן בגמרא צבאין ר' עקיבא לתשובתיה
 שרטי לכות את ישראל בעולם נבי בני רשעי ישראל! קאמר רבן גמליאל דא"ר דקפטי
 הם אין חלק לעוה"ב ור' עקיבא אמר ברישא שנאמר שומר תפאים ה' והכל בני דור
 המדבר וישרת השבועים קאמר דאין להם חלק וכו' למדת מקראי דמיה צמטת
 דים להם חלק ובספר הספרותא פרישת נגזים וישלכיה אל ארץ אחרת למה"ל נגזיה
 חסר י"ד למר שאין השלכה אחת לעשרת השבועים ע"כ: ד' אנשי עיר הגדחת
 אין להם חלק לעוה"ב: פירוש תוס' ז"ל צ"ל נגמר הדיון ד' מ"ו אפילו דרבי יוסף
 דהם דהא דאין להם חלק לעוה"ב ר"ל אלא יאקולו אצל אלו דמי אותה דרבי יוסף
 להם חלק לעוה"ב ע"כ וכו' מהייבד דהו' שוין ואנשי עיר הגדחת לכל מהייבד מיתה ב"ד
 דהן בריש פירקין כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב ואפילו מהייבדים מיתה ב"ד דכפי'
 י"ט

רש"י שם. הר"ר יוסוף ז"ל מחק מלות אין להם חלק לעוה"ב כן מלתיא צבא הספרים
 דל"ג אין להם חלק לעוה"ב וכן ל"ל עיקר ונרסח הדפוס ז"ל שהוא שבוש נגמר דהא
 לא מיייתי ראיה מקרא דילאו אנשים שאין להם חלק לעוה"ב אלא נראה שחזר
 לדבר ובפניו שצמק ואלו הן הצמקים אמר ואלו הן הנכדנין הרוח ואנשי עיר
 הגדחת ופי' שם דין כהולא ולא לוי דמי הגדחת ואלו כהן כהן לחזור ולכפר
 דין אשי עיר הגדחת שחזר עליו ע"כ גם כהן צבא"ל ל"ג מלות שצמק ע"כ:
 ועד שיודח רובה הא הודח תלוי אינו נעשה [שה"ל] כמי שהודח מיפוסה
 דקמי צמקא דהו' כיחידים כנל"ד: עד שיהיו מדיוחיה וכו' גיד צמ"ל דהלכות
 עכ"ל ס' ד': הדיחיה נשים וקמנים וכו' גמרא צברייתא ממעטין לכולהו
 מקרא דכתיב אנשים ולא נשים אנשים ולא נשים קמנים ולא נשים וכו' ע"כ רש"י וכו' דמתח.
 לאמר ולכך וגו' צמקיין עדים והתראה לכל אחד ואחד דכפי משמע לאמר צמקיין
 לאמר לפניו סקר אמרו ללכה ועבדתי ואין תמירא אלא צמדים אלמלא לריך עדים לכל אחד
 ואחד צמקיין עדים מה שאמרו וכו' לריך התראה לכל אחד ואחד מהם וצמקא בני
 הוייל דצמקיין עדים והתראה לכל אחד ואחד הוייל: עשין רובם נחמד ועולא וכו' יוחנן
 אזרי לדין וסוקלים לדין וסוקלים עד ח"שים דמחייקין לכו כיחידים ומתלים ואלון
 הצמר הכהן למפרע שהודחו רובם והיו כסוף וממנום אכר ופי' הזה רש"י למען:
 נמייה חזרה מתיים ואלון ובמסקנא קאמר למרנין להם בתי לדין ומעיינין צדיקים
 ומשקיין להו' ב"ד גדול צמקו צמקו וצמקיין להו' וסוקלים לכו וכו' רש"י ז"ל
 מרנין להם בתי דיינים לאו מסוס דאין לדין שיש צום אחד דהא אמרן בפי' גמרא
 דין צמקיה אחז לדין אלא משוס דפסיפי עדים לכל אחד ואחד ואין פליגי לחקור
 כל אחד ואחד ביום אחד מרנין להם בני דייס כדי שהקובל ערוין ביום אחד ויגמר
 דין כולם ויגמר ביום אחד כדי שלא יבא עניו הדיון ע"כ: וצמקיין שוני עדיין והתראה וכו' יוחנן
 פ"ד דלכות ענ"ס כ"ה ס': ה' החמרת וכו' פ"ק דצבא צמקא דף ח': העוברת ממקום
 למקום ונשפתתה סם בלשים יוס משמע מפי' המרגלים ז"ל דגרים והעוברת צמ"ל ע"כ וכו'
 כמ"ס צמ"ל דצב"ל ס' ה': שנאמר החרם לריך למחוק מלת שנאמר: כמאן אמרו
 וכו' רבון כל קא דרשי: נבשי צדיקים שבתוכיה ביד סם פ"ד ס' ו' ובגמרא דרשיין
 צברייתא ואת כל אשר צם לרבות כחשי רשעים שחלו לה. וכתב רש"י ז"ל בכל דוכתא
 דרש ר"ל כמנא דקראי ע"כ: ו עושין לה רחוב ביד קס ס' ו' ומהי' ר' עקיבא
 ביא ור' ימטאל פליגי עליה צברייתא דמס' אין לה רחוב אינה נעשית עיר הגדחת
 היא וכו' ימטאל פליגי עליה צברייתא דמס' אין לה רחוב אינה נעשית עיר הגדחת
 משמע. ויתיה לפלוגתייהו צמקא צברייתא וצ"ל נגמר דיון דף מ"ה: היתה רחובה
 רוצה לה כונסין אותו לרובה שנאמר אל תרד רחובה ואת כל שללה
 שוללה ולא שלל שמים כמאן אמרו ההקדשות שבתוכיה יפדו ותרומות
 ירקבו דעיר שני וכתבי הקדש יגנוו ויתיה לה' אלהיהן וכו' ג"ל: וגם
 הר"ר יוסוף ז"ל הגיה כן צמס כל הספרים וגם נחק מלות אמר הקב"ה והגיה
 עוד אם היה עובד דין צמיר הגדחת מעלה אני עליך כאלו אתה מעלה עולה כללי לפני
 ועין צמ"ס צמ"ו ז"ל צמ"ד דלכות ס' ה' ע"כ וידן סמ"ד דלכות עוה"ב: ובתבי
 הקדש יגנוו ויתיה דלא כר' אליעזר דרשי: כל עיר שם צה אפילו מנחה אחת אינה
 נעשית עיר הגדחת דכתיב ואצדתה את שמש מן המקום האלו וסמך ליה לא תפאו
 בן לה' אלהיכם ובמנוה הוייל וכתוב צה אכרתו אי אשפר לשפרה משום קרא דלא
 חשוקין כן וזה אינה נעשית עיר הגדחת דלא אשפר לקוימי ובפרת בלא וגו' וס"ל לר'
 אליעזר דעיר הגדחת לא היתה ולא תהיה לבית אלא נקצת: דרשו ולקבו סבר:
 והיתה תל עולם לא תבנה עוד לא תעשה אפילו גנות ופרדסים וכו'
 פ"ל: והפירוש עוד דקרא דרשי ליה ר' יוסי הגלילי לפין ג"ל שלא תבנה לעולם לשום
 דבר לא תבנה צמס ולא לגנות ופרדסים ור' עקיבא ס"ל עוד כוונתה עתה לא
 תבנה אלא נעשית היא גנות ופרדסים. ודומיא דרשתי ר' עקיבא הכהן צמקיה
 צמקיין צמ"ל אין מקדישין ד' כ"ו נבי לא יגאל עוד לכמות שתייה אינה נעלה לכות
 צמקא אחת לפניו אבל נעלה שחזר לפניו כשדמ מקנא: אבל נעשית גנות וכו' ביד
 צמ"ל דהלכות עכו"ס ח' ו' ולא ידבק בידך מאומה מן החרם למען ישוב
 ה' מחרון אפר וכו' פ"ל: שכל וכן שהרשעים וכו' מפרש רב יוסף צמקא
 דהרשעים דהלכה היינו נקיים פירש סם יגנוו וידבק צמס דבר מן החרם

פרק יא אלו הן הנחנקין ביד סמ"ו דהלכות אסורי ביאי' ואלו צמ"ו:
 המכה אביו ואמו גרים פרקין לסיקתיהן מקרא דכתיב ביה ביד
 ימות וכל מיחה האמורה בתורה סם איהו אלא חק ומדכתיב או בתיבה כיום מות
 וימות ש"מ דכל היכה לתיבה בהורה סם הכאה לאו מיתה היא ומכה אביו ואמו ממי כהא
 בעלמא היא ומתקן עלי': וגונב אפר מישאאל ביד פ"ט דהלכות גיבוה: וזקן במרא
 וכו' צמקא צברייתא מסיק אהורה לגונב נפש מישאאל מקרא דלא תגנוב דבר הלמד
 מעניניו צמס הכתוב מדבר בנפשות לא תרמז לא תגנף כל אלו חייבי מיתות וכלן ס' אף
 לא תגנוב צמקיה סים צה מיתה ב"ד: והבא על אשת איש ביד פ"א דהלכות איסורי
 ביאה ס' ו': זה חומרו במקבל צמקיה פריך וייתי בני וחומר צמקיה במקבל סממקא
 עש ב' שלא צמק דמקרא דלא כתיב ביד צמק משה"כ במקבל דכתיב ביה ומש
 צמקן לא חזר בעושה מעשה עמך ויה שערך צמקיה שחייב מיתה לאו עושה מעשה
 עמך הוא ואמאי לא הני האי תומרא דמכה ומשאי קסבר תנא דמתני' מקמי' כהא
 לקבלה בקרלי דצבאלה המספטים תע"ס מקרא אחד מפקיין צמקיה ותנא דברייתא צמקא
 פליגי עליה דלא מקא': הוייל וקרמא מפקיין צמקיה ע"כ: עד שביבסנו וכו' מלתיא
 הצריכה צמק"ל ז"ל צמס עמר עד שביבסנו צמקיה ויתם ע"כ: וימיתו שנאמר וכו' ע"כ.
 וביד רפ"ה דהלכות ממרים וסימן ה' ובזכר יו"ל ס' מ"א: הגונב את בנו וכו' ובקת
 סממלחות מלתיא דפוס הגונב את בנו ר' יוחנן בן צורקא מחייב מיתה פוסרין נכד מן שחיו
 ענד וחלו בן חורין ר' יוחנן בן צורקא מחייב וכתמיס ספריין וכן הוא צמקתו וכו' ס' ה'
 הר"ר יוסוף ז"ל: גנב בני שחציו וכו' יושלמי ויתם ס' ה' ח' א' וכן במרא ביד פ"א
 דה' סנהדרין ס' ג' וצ"ל דהלכות ממרים ס' ג' וצ"ל ס' א' ע"כ סוף הפרק: שנאמר כי

המלוכה שניתן וזכר ל' יודעה אינה אלא בהמתנה כר' עקיבא אומר שר'ך להמחין עד הגלגל ור' יודעה אומר אין מענין דתו של זה אלא ממחין אורו מיד וכוונתו וטולתו בכל מקום שהרי הרמב"ם ספסל לנבי זקן ממרא כר' עקיבא שממחין אורו עד הגלגל כחז אה"כ ור' לרבינו הכרזו שהרי צבונן נאמר וכל ישראל והאחר מן זקן ממרא: הן נביא השקדן וכו' ביד פ"ה דהלכות ע"ו סי' ז' ה': המתנבא מה שלא שמוע כגון נדקיה בן כהנים: ומה שלא נאמר לו כגון חגיגה בן עזר: ביותרו בידו אדם מהק כר"ל ז"ל שלש מלות הללו: הכובש את נבואתו כגון יוסה בן אמתי וביד בהלכות יסודי התורה פ"ט סי' ג' ג': והמותר על דברי הנביא כגון הנביא דמיכה שלא אבה להסות: וכתוב בספר כהר תורה שחזר החכם הר"ל דוד ויטאל ז"ל במורה לא העשה סי' י' דלפון בפרט המעשה לא פירש [הרמב"ם] רק הענין לבד אבל במעשה חזרה בסוף הלכות יסודי התורה כשדוקדקו דבריו ז"ל נראה שכונתו לפרש המותר על דברי הנביא שר"ל מי שמדקדק אחריו ביהרר לגבורה אם נביאותו אמת ולכן כרז סס והסוד לכותו יותר מדלי וכו' דכס פירש פירוש הענין ומשמעות התורה ע"כ: ונביא שעבר על דברי עזבון כגון ערו הנביא ששם לדברי נביא הסקר וזכר ואלו ומה עמו ומותר על דברי הנביא מוחזק משמע מן הגמרא: ו המתנבא בשם ע"ו כגון נביאי הבעל. וביד בפ"ה דהלכות ע"ו סי' ו': הבא על אישה איש סרק נערה דף מ"ט דייקאן מדקדקו כיון שנקבעה לרבות הבטל ולא תנא בה נכנסה לחופה ש"מ נכנסה לרשות הבעל בעלמא דכיתו מבר האב לאלוהי הבעל אע"פ שלא נכנסה לחופה שערין היא בדרך אס וזהו הר"ו בן חננל דהו לא קרינן בה בית אביה: שכל הזוממין וכו' ס"ה שכל הזוממין. אכן כר"ל כתב הזוממין מזהה בכל הכרזים והלכות ברוב פ"ק דמכות וכו' סס דר"ש ז"ל כלומר אין להם לנסות מיתה אחרת אלא משכימין לאותה מיתה שנמנע בה דתו של יודקן ע"כ. וכתבו שם ה"ס ז"ל סי' ר"ט ז"ל שחזן לרסם גם והמלטה וקשה דלמי קמ"ל פשיטא וכתובות פ"ה הוראה לומר מקדימין שלא יענו הדיו וגם זה קשה דלמי קמ"ל פשיטא לך פ"ה ר"י מקדימין ה"פ ודלי איהו לר'ך להמחין במיתה שהמיתו אבל אס ודלי אינו יכול אפילו הכי מיתתו בכל מיתה שזכר כדתיארה הכה חכס ע"כ: הו"ק מוזממין בת בהן מפקו לה מברייתא גמרא מדאמר קרא ונשיהם לו כחבר ומה לנשות לאחיו למה לי למכתב הו לאחיו אלא משום דכל הזוממין ונשיהם כיונא בהם אבל בת כהן אחר קרא הוא מחלת ודרשוק היא בשריפה ואין בועלה בשריפה וזממיה אינו יודע אס לבטל הדיקשו וכתב אס לה הדיקשו ובשריפה כשהו אומר לעשות לאחיו לאשמועין לאחיו ולא לחותמו וכל הדיקא דעשות, מהיבטין אים ואשה ודינא חלוק כי בכא לו הדיקשו וביד רפ"ה דהלכות ערות וסי' עכ"ה

לא נמופלא שבז"ל כהנזב מדבר למטווי תלמיד: חזר לעירו וכו' ריש פ"ק דהוריות: תלמיד שרורה לעשות עבור ה"ס פ"ק דמכילין דף י"ו. ור"י היה שמח הר"ר יוסף ז"ל שלש מלות יוסב מן המעשה גם כפיא הניה כן לזה שלע פרח העורה. גם הניה בכל הבנות אס שמעו אמרו להם גם הניה שגלגלצ הנייה שמעס תורה יואל לכל ישראל וכו' גם הניה ויגה ולימד כדרך שהוה למוד: ג' חומר וכו' ביד בהלכות ממרים פ"ה סי' מ' וכו'. ור"י ור"ה בירושלמי פ"ק דברכות ועיין נ"ל"ח סוף סי' ל"ו. והמחין הו ברייתא דהתם שזו דברי ר' יעמאל ר' עקיבא אומר אינו לר'ך מט ככתפי שנים פת בארטיקו שתיס ע"כ. וכתוב בספר לבוש הכלה סוף סי' ל"ד ולכניה שני ונות תפילין מסדר אחד שנוכחים צו דכיתו כדעת רש"י ז"ל והרמב"ם ז"ל דאין כיוות כהדדו יס להסתפק אס יס צו משום כל הוסף דשמה דומיא דליתא סיכול ללבוש כמה גנדיס ש"ס לית בהם והה"כ תפילין וכן משמע מלמדים ז"ל בענין כל הוסף כגון ה' פשויות שבהפילין דמשמע הא ג' ונות לית צבו משום כל הוסף או נישא דה"ס שתי ונות מסדר אחד ואינן דומה ללית סכל ככות חייב צהן ואבג כ' מיתס בעלזב אומר נ"כ ה' פשויות שבהפילין ויס להחמיר שלא להוסף כלל ע"כ: ד אין מותרין אורו לא בב"ד שבעירו אבל דנין אורו בב"ד שבעירו כמ"ס במעשה ה' פ"ק. ומה שפי' רע"ל אס שאלו לב"ד שגלגלה הנייה ואמרו לו וחזר לעירו ומה שס ימים רבים עד שגלה סנהדרין גדולה ליבנה ואל"כ הורה כבתחלה וכו' הוא פ"ה רש"י ז"ל והקבו עליו חוס' ז"ל דסוף סוף כשממתינן עד הגלגל הלאך ממהיך הא כיון דגלה סנהדרין אף דנין דיני כדאמרינן בפ' היו בודקין וכו' תימא דברגל חוריס ב"ד הגדול. יוספוס סכלכת הנייה אף לנאה שגלו ואלו דנין אורו הדא דל"כ משכחת ליה לרבינ' דהיה בסנהדרין ובפ' היו בודקין לא משמע הכי ועוד מלי עניו יס כל אף שיד עניו הדין הלא כשמעבין אורו אחר נמר דתו כדמוכס וכו' ופי' ר"ח למיירי כשנמנר דתו קודם שגלה סנהדרין ע"כ: שגמבר וכל הע"ם ישמעו לר'ך להסגוע ויהיו לרבים שלא יעשה אדם עוד כן: וברותבין וירושלמי ברייתא דגמרא אומר להם ר' יודעה וכו' נאמר יראו ויראו והלא לא נאמר אלא ישמעו ויראו: איש פרנני בן ליש פנמי נחייב מיתה בב"ד קד"ל. וביד פ"ה דהלכות סנהדרין סי' ו' ופ"ג דהלכות ממרים. וספקה הרב ר' אליהו גורארי ז"ל בפרשה טופסים ואל"כ מ"ס האל גני אן ממרא דפי' רש"י מכלן שממתינא עד הגלגל כר' עקיבא ומ"ס גני בן סורר ומורה דפי' רש"י ז"ל וכל ישראל ישמעו ויראו מכלן שר'ך הכרזו בב"ד כלונו נסקל על שהיה בן סורר ומורה ר' יודעה. וי"ל שגם ר' עקיבא מודה שר'ך הכרזו דל"כ מה הועילו הכנייס המתנה זו שממתינא אורו עד הגלגל אס לא יכירוו בב"ד להודיע עניינו לנעם אבל

פליק פירקא. וסליקא לה מסכת סנהדרין

השלמה ליתרון האור

מסכת בנא מציעא

דקק לטון לבשל הקרקע. ולפי ה"ל ז"ל דיש לחלק להרש"א בין תוך שלש לאחר שלש צלוקן מיד וכמו בשטף. ור"י א"ס דהגמרא קאמר לטון כהוס ולא קאמר יחלוקו כדקשה הנמיר היינו דחוק שלש יחלוקו ולאחר שלש לבשל הקרקע. ולקמן גבי שטף אחר רבין דליירי תוך שלש. וכסא פריך בגמרא לכו"פ ור"י אי ליירי אף לנאה שלש חקשי דככל לבשל הקרקע בעי מהו ולי ליירי דוקא תוך שלש הו"ל לחלוק אף בפחות מרביעית ולכן קאמר בזהס:

פרק ג' בושנה ג'. שחות למכה. ובפחות משחות הוי מחילה. והאומר לחברו על מנת שאין צו אונאה לפרש"י (נ"א ב') דהוי מקח שעות. ע"י צניח (הזמן משפט סי' רכ"ו) דלשילי בפחות משחות המקח בטל. וע"י נתיבות (שס ס"ק י"ד) דדייק מהמס"ע דבפחות משחות לא כהבטל ודלא כב"ח והטעם נמשו דפחות משחות לא מקרי אונאה כלל עיי"ס. והנה קן מוצא בהרמ"ה בב"ד (פ"ג ב' אות י"ב) ועוסה"ס דלא כהב"ח. אמנם ראיית הרמ"ה שס מב"ק (י"ד ב') דבר השוה כל כסף. נראה דס"ל כרשב"ס ב"ב (ס"ה ב') והה"ס שס ד"ה שמע מינה השיעו עניו וע"כ דבב"ק היינו מהתה הדין ולא שיווי ממש א"כ כשהר ראיית הרמ"ה. וגם נראה דגמלוותה הרשב"ס והוס' ה"ל הנייה הא דנחלקי הרשב"ס אי איכא לאו בקרקע לענין אונאה. וכמ"ס המ"מ (ריס פ"ד ממלוה). דלהרשב"ס נראה דליכא לאו משא"כ לה"ס. וה"כ בפחות משחות להרמ"ה נראה דליכא לאו. אבל להרשב"ס (בפירקין סי' כ') דליכא לאו א"כ אינו שוה ודלא כהרמ"ה. ע"כ נראה דהוי סד"ד אי כשמ"ע אי כב"ח ואין להוסיף מספק. שזכ ראייתו גם בהרמ"ה ב"ב (נ"ה א' אות י"ג) כשהב ג"כ כהי דינא מרזיה ארמינא ע"ס דנראה דלית מוכרת מ"ס לעיל. ולכן נראה לפסוק לדינא כהמס"ע:

מסכת בנא בתרא

פרק ד' מ"ב. מכתן לנאה כו'. עיין בתו"ש ועיין בתוספתא רעק"א (אהו כ"ו) דהמה ננמ' מפורשה (ס"ה א'). ונראה דהגמרא נאמר לנאורה אפשר לייבב. עיין לעיל (ל"ו א') פלוגתא דרב וביד רב פפא גבי זה החוקק באילנות וזה החוקק בקרקע. ועיי"ס בתוס' ד"ה זה וד"ה נישא ובעמוד ב' שס חוד"ס מבר. ולנאורה איכא למידק לרב פפא דס"ל דיש לבשל אילנות בקרקע ליטע אחרים לכשיבשו. הא דרך עדיף מנשיעת האין לכשיבש עיין תוס' (ע"ה ב') ד"ה נישא. דהא במכתן לנאה לר"ע אין לר'ך ליקח לו דרך ובאין לא יטע כשיבש. ור"י בב' לקוחות דיכול ליטע כ"ס ט"ס לו דרך. אמנם אפשר לומר כעין סברת התוס' (ע"ה ב') ד"ה נישא ה"ל. דלעולם בעלמא ס"ל כסברת רב וביד דל"ל חד לחבר' חיוון לפנימי כי הוי דלדידי ל"ל בפנימי לדידך ל"ל בחיוון. אבל התם באילנות ל"ס סברא זו כדספיק ל"י רב פפא נישא ל"י כו'. ועיין (ל"ו א') בתו"ס נישא וע"כ שייך יפקה ומינו דנחית לשיורה לכן יס לו גם ליטע לכשיבש אבל בדרך לעולם אי"ל כרב וביד כיון דלא נחית לשיורה ור"ס. אבל הרמב"ם אפשר דסובר נאמת דרך דרך (ס"ה א') אחיה כרב וביד אבל אליבא דרב פפא דרב פפא דפליגי באילנות כ"ס דפליגי בדרך. ור"י א"ס צפיה"מ אליבא דרב פפא ובחבורו חור בו. וידוע כי אין להקשות מפי"מ לחיבור ה"ד. אמנם שלא יכ"י ננד בגמרא אפשר לומר כנ"ל לנאורה ולא כתבתי אלא לנעיר בני עיין וי"ע בב"י:

פרק ח' מ"ה. המוכר ויתויו כו' לנאורה קשה אמאי במכר לנ"ס לקן מיד הטל לבשל הקרקע ולא אחר ויתו גדלו. עכ"ס בתוך שלש דהוי דומיא דנוסין. ומלחי בהנהיגות חו"י על האלפס דקשה מוכר סחא אמאי לא נחלק בין תוך שלש לאחר שלש כמו בגושי. אמנם מסחא לק"מ דהטעם דיתלוקו משום דסתמא הוא דזון. משא"כ ה"ל קשה. ולפמ"ס צ"מ בשם הרשב"ד דאף לעולם דס"ל בגושין דלאחר שלש יחלוקו. בגושין מהכי לנאה דב"ל ל"כ למומר ויהי גדלו יס לייבב. והנה הרשב"א כהב נאמת במכר לעניס לקן מיד דיתלוקו ור"י א"ס. ודקדוקו כרשב"ל מלשון נמי דקאמר בגמרא ס"ד אי א"ל קין לנאה אפי' שחות מרביעית נמי לבשל הקרקע. והמ"מ